

Broedvogelinventarisatie Rietmussen in Nuenen in 2018





Rietgors

Broedvogelinventarisatie Rietmussen in Nuenen in 2018.

Door Heine van Maar

Vogelwerkgroep IVN Veldhoven-Eindhoven-Vessem

November 2018

Deelnemers:

Jos de Bruijn, Peter Buijsman, Mado Dalsen, Martin van Dam, Wil Dijkhuizen, Jacqueline van Heek, Gerben Helmes, Corien van den Heuvel, Peter Janssen, Theo Kampshof, Jan Koopsen, Tine Langerak, Gerard Lijten, Heine van Maar, Laura Noordam, Lambert Prust, Hans Reitsma, Erwin Rijkers, Frans Slegers en Ans de Zeeuw.

Inhoud

1. Inleiding	pagina 3
2. Het onderzochte gebied	pagina 5
3. Uitvoering van de broedvogelinventarisatie	pagina 13
4. Resultaten van het onderzoek	pagina 15
5. Conclusies en aanbevelingen	pagina 25
6. Overige waarnemingen	pagina 34
Literatuurlijst	pagina 37
Bijlagen	pagina 38 e.v.

1. Inleiding

In 2018 hebben we in de regio Eindhoven gekozen voor een broedvogelonderzoek van de Rietmussen in het beekdal van de Dommel in de gemeente Nuenen. Het natuurgebied is onbekend bij het publiek en welliswaar opengesteld, maar door het natte karakter met weinig paden. De natuur bestaat uit natte schraallanden die zo'n hoge waterstand hebben dat ze normaal gesproken ook in de zomer niet te doorkruisen zijn. Verder ligt er moerasbos, een aantal gedeeltes met riet en ruigte en percelen met struweel. Het geheel is landschappelijk heel afwisselend. De gronden zijn grotendeels in eigendom van Staatsbosbeheer. In dit rapport staat het resultaat van een broedvogelinventarisatie van het gebied. Het onderzoek heeft van februari tot en met augustus 2018 plaatsgevonden.

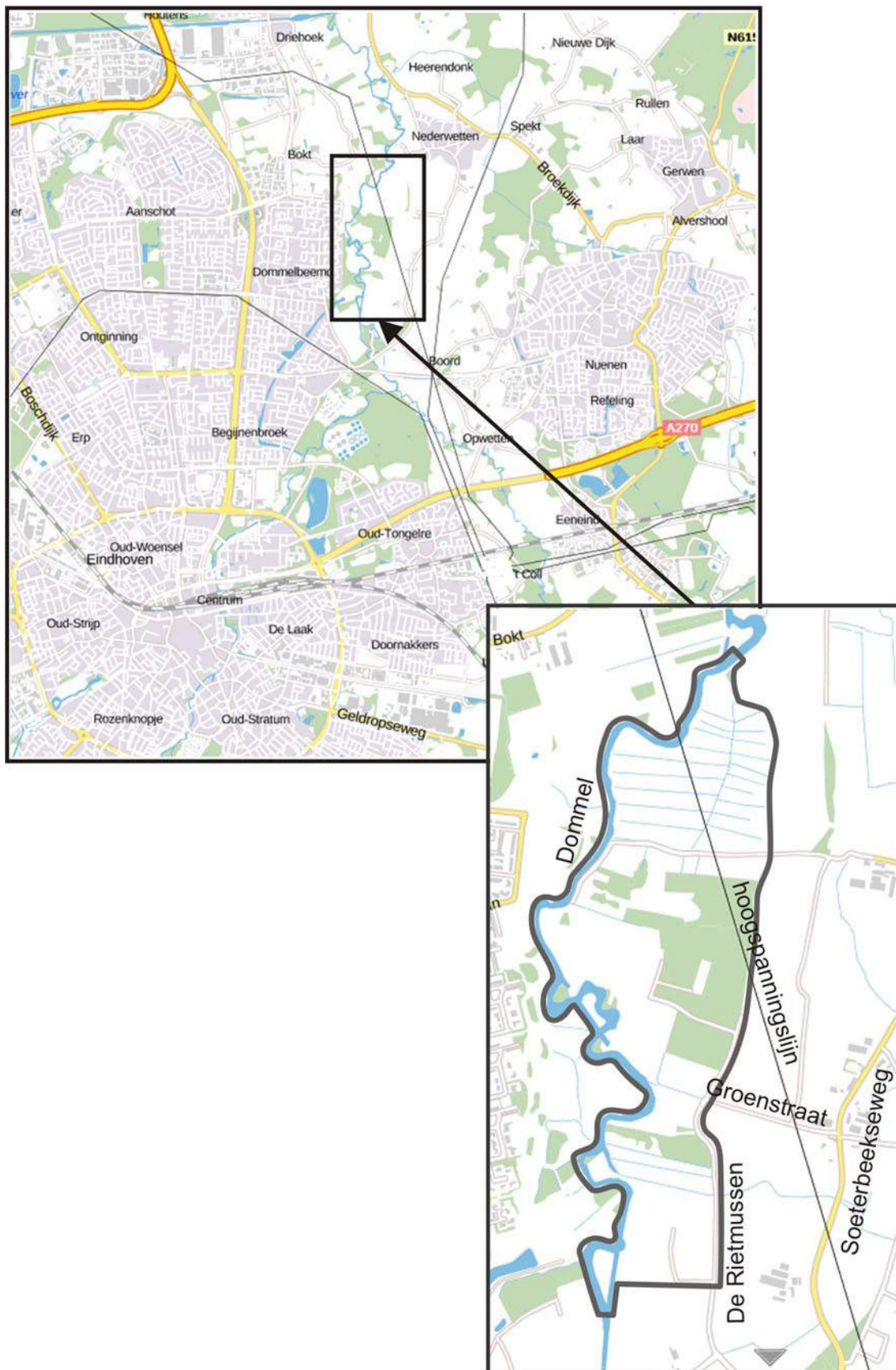
Dit onderzoek past in een reeks broedvogelonderzoeken die we als vogelwerkgroep van het IVN al sinds het jaar 2000 uitvoeren. De Rietmussen was nog niet eerder onderwerp van ons onderzoek. Ten zuiden van de Rietmussen ligt aansluitend het landgoed Soeterbeek. Ook dit landgoed hebben wij in 2018 geïnventariseerd. Ook hiervan is een rapport verschenen.

We hebben geïnventariseerd volgens de landelijke BMP-A methode, (broedvogelmonitoringsproject- Alle soorten) van SOVON. Iedere waarneming is ingevoerd op de site van deze organisatie. Volgens deze methode wordt de gehele populatie broedvogels in een bepaald gebied in kaart gebracht.

Het onderzoek van beide gebieden kende een negental bezoeken in de vroege ochtenduren. Verder ook een aantal avondbezoeken voor uilen, houtsnip en waterral. Wij hebben daarmee geprobeerd een zo volledig mogelijk onderzoek uit te voeren. Het onderzoek is vlakdekkend geweest, wat wil zeggen dat de gehele oppervlakte van het gebied op voorkomende soorten in kaart is gebracht. De inventarisatierondes vonden meestal plaats op de zaterdagochtend, maar ook enkele keren op een ochtend door de week.

We brengen dit rapport uit als rapport van het IVN, afdeling Veldhoven-Eindhoven-Vessem, waar wij als vogelwerkgroep onderdeel van uitmaken.

Locatie inventarisatiegebied de Rietmussen



2. Het onderzochte gebied

De Rietmussen ligt in het Dommeldal in de gemeente Nuenen. De Dommel vormt hier de grens tussen Eindhoven-Woensel in het westen en de gemeente Nuenen in het oosten. De Rietmussen ligt geheel op de oostoever van de beek. Het gebied heeft het kleinschalige karakter uit het verleden weten te behouden doordat het gebied te nat was om goed te kunnen ontginnen. Langs de sterk meanderende Dommel ligt een mozaiek van natte graslanden en elzenbroekbos op plaatselijk leemrijke grond. De Dommel heeft door recent uitgevoerd beekherstel weer een natuurlijk karakter. Waar zowel een oud als een nieuwe beekprofiel aanwezig zijn liggen eilandjes. Een klein deel van de Rietmussen is nog in intensief agrarisch gebruik.

In de Rietmussen liggen nauwelijks wandelpaden. Deze wandelpaden worden ook zo weinig gebruikt dat ze in juni dichtgroeien. Dit in tegenstelling tot de Woenselse (Eindhovense) kant van het Dommeldal waar veel gewandeld wordt. De Rietmussen grenzen niet aan bebouwing. Er liggen enkele boerderijen op enige afstand ten oosten van het natuurgebied. Daarmee ligt het in een recreatief weinig gebruikte zone.

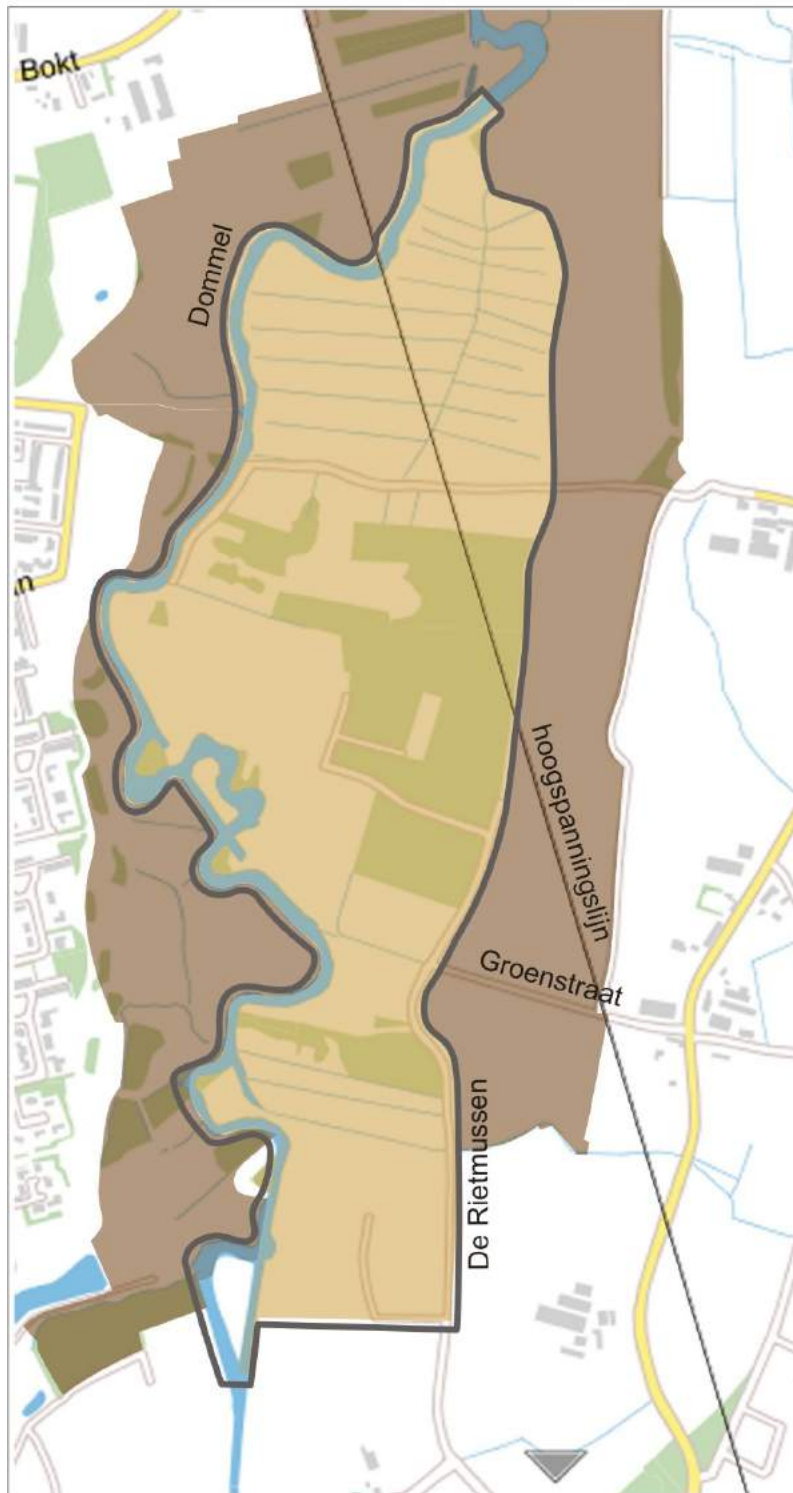
Het inventariseren was vaak lastig, enerzijds door de zeer dichte vegetatie en anderzijds door de grote oppervlakte graslanden met water tot in het maaiveld zelfs in juni. Kenmerkend is ook dat door de hele Rietmussen watervoerende sloten dwars op de Dommel voorkomen, die niet of nauwelijks te kruisen zijn. Het gebied ligt erg laag ten opzichte van de Dommel, ook daardoor is het nat van karakter.

Het eigendom van de schraallanden is in handen van Staatsbosbeheer. Ook een deel van het elzenbroekbos behoort bij dit eigendom. Verder bezitten particulieren gedeeltes van de bossen en hebben de eigenaren van landgoed Soeterbeek, dat direkt ten zuiden van de Rietmussen ligt, enkele kavels in het gebied. De percelen in agrarisch gebruik zijn eveneens particulier eigendom. Het gehele gebied behoort tot het Natuur Netwerk Brabant (NNB), de voormalige EHS. Het grootste deel is bestaande natuur, slechts een klein gedeelte is nog niet gerealiseerd.

Landschappelijk kent de Rietmussen een grote variatie. Wat daarbij opvalt is de abrupte begrenzing van het beekdal aan de oostzijde waar het maaiveld op korte afstand 2 meter stijgt.



Natuur Network Brabant (NNB) Omgeving De Rietmussen



Legenda

	In NNB opgenomen gebied binnen de inventarisatie		Begrenzing inventarisatiegebied
	In NNB opgenomen gebied buiten de inventarisatie		Niet in NNB opgenomen bosgebied
	Niet in NNB opgenomen gebied		
	Beek water		

De onderscheiden natuur- en landschapstypen.

We beschrijven de verschillende soorten natuur en landschapstypen die voorkomen in de Rietmussen. Hierbij sluiten we aan bij de provinciale systematiek voor het Natuur Netwerk Brabant (NNB).

- Nat schraalland.

Het natte schraalland zien we in het noorden en midden van het gebied. Sommige delen hebben een schraalland of hooilandvegetatie met bijvoorbeeld veel moeraskartelblad. Verspreid komen wilgenbosjes voor of gedeeltes met hoger uitgegroeid riet. Oude perceelafscheidingsen zijn zichtbaar met op de grens enkele populieren. De aanwezige schraallanden zijn overblijfselen van de hier vroeger aanwezige dotterbloemhooilanden en blauwgraslanden. Het gebied was daarmee vergelijkbaar met de Urkhovense Zeggen/Collse Zeggen, enkele kilometers naar het zuiden langs de Kleine Dommel. De Rietmussen heeft de landschappelijke kenmerken van de Urkhovense Zeggen, maar heeft momenteel ten opzichte van genoemd gebied vanuit de vegetatie een lagere ecologische kwaliteit. De hooilanden waren ooit bijzonder met 6 soorten orchideeën en parnassia. In het voorjaar tot juni staat water tot in het maaiveld. Het slotenpatroon is nog geheel aanwezig maar nauwelijks meer zichtbaar onder de dichte vegetatie. In het noorden ligt ongeveer 8 ha aaneengesloten schraalland. In het middengebied is het schraalland gemengd met wilgenbosjes, knotbomenrijen en rietvelden. In de schraallanden is veel kwel aanwezig. Door overstroming kan Dommelwater in het gebied komen dat hier veel effluent van de rioolwaterzuivering van Eindhoven bevat, iets stroomopwaarts. Dit effluent heeft een negatieve invloed op de waterkwaliteit en daarmee naar verwachting op de vegetatie van de Rietmussen.



- Ruigteveld

In het noordelijke deel van de Rietmussen is de oostelijke rand van het open gebied sterk verruigd met rietgras, liesgras, pitrus en brandnetel. Hier staat geen water tot in het maaiveld. De strook met ruigte is de overgang naar het veel hoger liggende landbouwgebied aan de oostzijde. Ongetwijfeld is er veel uitspoeling van meststoffen naar het ruigteveld. Het kan ook zijn dat in deze iets drogere zone in het verleden wat landbouw heeft plaatsgevonden met bemesting en verruiging als gevolg.

- Dommel (beek en bron)

De beek is rijk begroeid met riet en andere vegetatie. Enkele jaren geleden zijn oude meanders weer aangesloten op de Dommel en zijn de meanders de hoofdstroom geworden. Op een aantal



plaatsen levert dit verlandende beekarmen op en eilandjes die niet of nauwelijks toegankelijk zijn. Op sommige stukken zijn er hogere beekoevers of heeft de Dommel een bredere bedding. De Dommel heeft op veel plaatsen een ruige vegetatie, waardoor flinke delen van de oever nauwelijks toegankelijk zijn en vanaf het land zicht op de beek ontbreekt door een dichte rietkraag.

- Wilgenbroek. (beekbegeleidend bos)

De genoemde eilandjes in de Dommel zijn nieuw en begroeien inmiddels met wilgenstruweel, met een dichte en ontoegankelijke structuur. Het perfecte voedselbos voor de bever.

- Elzenbroekbos. (laagveenbos)

De Rietmussen zijn uit de literatuur o.a. bekend van de goed ontwikkelde elzenbroekbossen met diverse zeldzame plantensoorten. De bossen zijn voor een deel in particulier eigendom. Ook hier staat water tot in het maaiveld tot ver in het voorjaar. In het elzenbroekbos komen ook wat oudere populieren voor. Onder de hoogspanningsleiding is het bos gekapt en ligt dicht struweel. Midden in het elzenbroek ligt een klein schraallandje.

- Vochtig loofbos. (beekbegeleidend bos)

Een deel van het loofbos bestaat uit gevarieerd gemengd bos met veel oude populieren. De waterstand is hier wat lager dan in het elzenbroekbos. De bossen zijn in particulier eigendom en worden extensief beheerd. Eén perceel is ingeplant met balsempopulier. Een deel van dit bos wordt omzoomd met wilgenstruweel.

- Kruiden- en faunarijk grasland

In het middengebied gaat het schraalland over in wat hoger liggend en droger kruidenrijk grasland. Ook de zone langs de oever (oeverwal) van de Dommel behoort er toe. Hier ligt het wandelpad, tenminste als het die naam mag hebben. Het wordt nauwelijks gebruikt.

- Struweel. (onderdeel van beekbegeleidend bos).

In het zuiden liggen een 5-tal smalle kavels grenzend aan en dwars op de Dommel. Het zijn voormalige hooilandjes. Ze zijn deels in eigendom van landgoed Soeterbeek, deels in eigendom van Staatsbosbeheer of particulier. De waterstand is er hoog, met ook hier een scherpe overgang naar het 2 meter hoger liggende agrarische weiland aan de oostzijde. De begroeiing bestaat uit loofbos, graslandvegetatie, riet of wilgen. Op de kavelgrenzen liggen brede stroken met struweel. Dit is een gevarieerd en kleinschalig stuk van de Rietmussen. Het is door de hoge waterstand vrijwel niet toegankelijk.



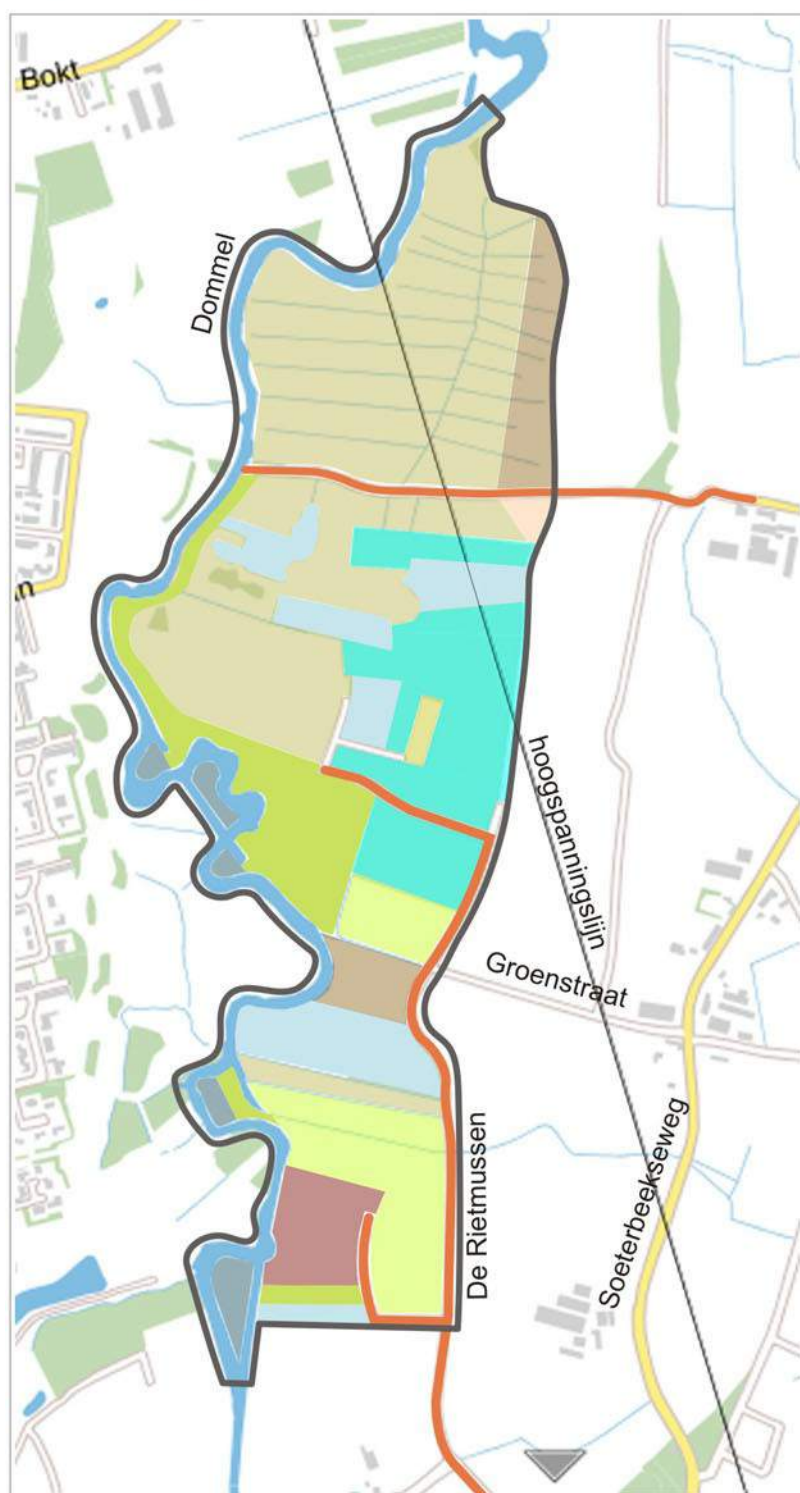
- agrarisch gebruikt weiland

Enkele percelen zijn in agrarisch gebruik als weiland. Een perceel daarvan grenst aan de Dommel. Met flinke moeite wordt er drijfmest geïnjecteerd, de grondwaterstand is daarvoor eigenlijk te hoog. Een belangrijke afwaterende sloot loopt midden door dit weiland en voert vervuild landbouwwater naar de Dommel.

De oppervlaktes in de Rietmussen zijn als volgt:

Nat schraalland	25,1 ha
bos	12,3 ha
struweel	2,0 ha
Wilgenstruweel	1,5 ha
Kruidenrijk grasland	3,0 ha
beekoppervlak	3,0 ha
landbouwgrond	5,4 ha
Totaal	52,3 ha

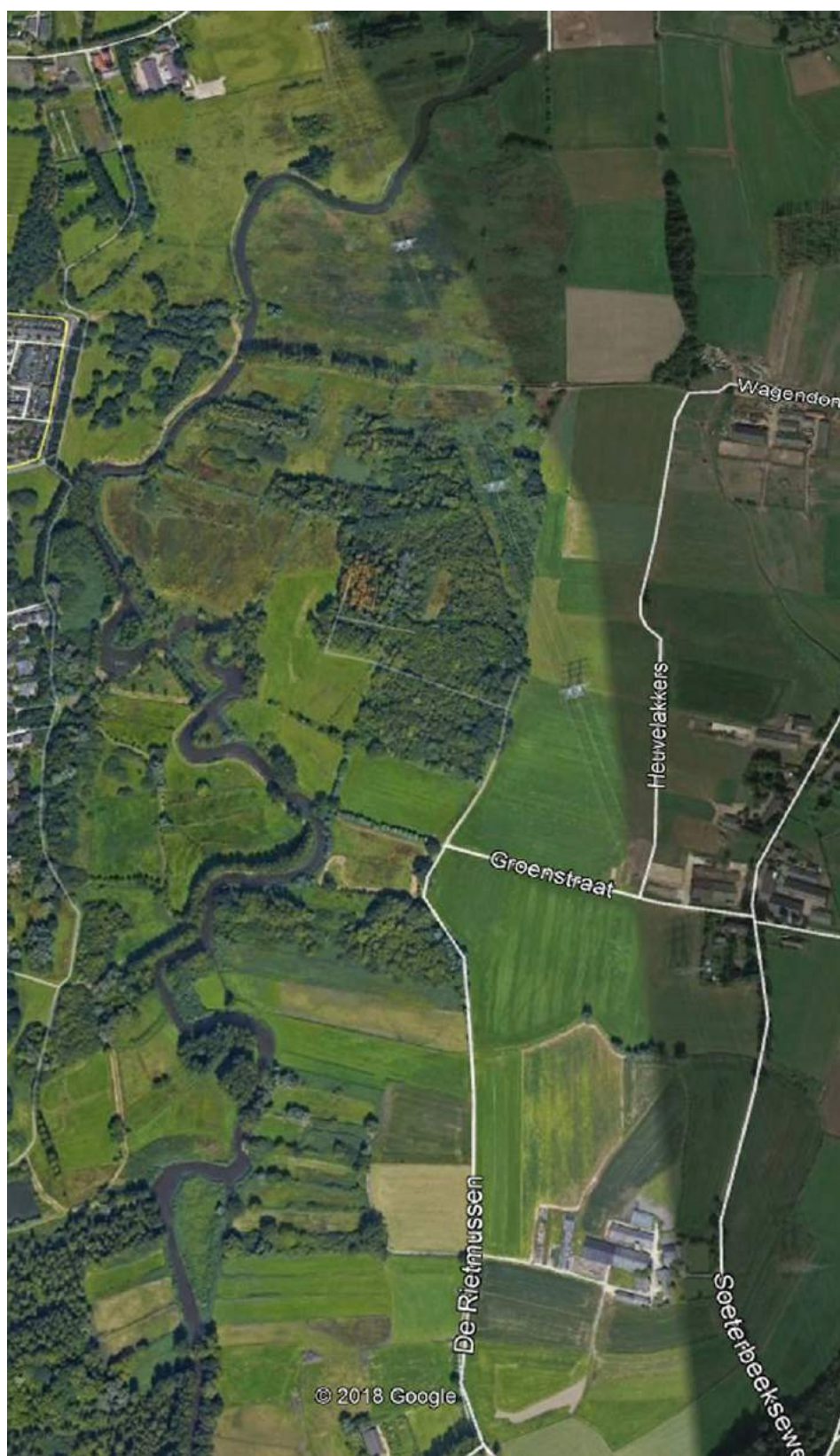
Landschapstypen De Rietmussen



Legenda

	Elzenbroekbos		Struweel		Kruiden- en faunarijk grasland
	Nat schraalland		Wilgenopslag		Weiland (agrarisch gebruik)
	Ruigteveld		Beek water		Erf
	Zandpad		Vochtig loofbos		Bos buiten inventarisatie gebied
			Begrenzing inventarisatiegebied		

Luchtfoto de Rietmussen





Hoogtekaart De Rietmussen

Legenda

- begrenzing beekdal
- Begrenzing inventarisatiegebied
- Beek gracht

3. Uitvoering van de broedvogelinventarisatie

We hebben het broedvogelonderzoek uitgevoerd volgens de richtlijnen van de Handleiding Broedvogel Monitoring Project voor alle soorten (BMP-A), waarbij soorten door territoriumindicaties (bijvoorbeeld zang) worden vastgesteld. Voor iedere vogelsoort bestaat een geldige periode van enkele maanden waarbinnen een territorium kan worden geconstateerd. Voor de soorten waarvan één of meer territoria zijn bepaald geldt tevens dat uitgegaan kan worden van het daadwerkelijk broeden in het gebied. Indien twijfels bestaan over het broeden dan is dit bij de soortbespreking benoemd. We hebben het autoclusterprogramma van Sovon gebruikt. Dit programma stelt stippenkaarten samen, die we in dit rapport hebben opgenomen.

Aangezien we in 2018 naast natuurgebied de Rietmussen tegelijkertijd ook het aansluitende landgoed Soeterbeek in het broedvogelonderzoek hebben betrokken, zijn er 3 inventarisatiegroepen samengesteld. De 3 groepen hebben afgewisseld tussen de 2 deelgebieden in de Rietmussen en Soeterbeek. Hiermee vereffen je eventuele verschillen in de 3 groepen bij het inventariseren. Een route werd afwisselend linksom of rechtsom gelopen. Met 9 rondes verwachten we dat we de meeste territoria hebben vastgesteld.

De weersomstandigheden waren in bijna alle maanden sterk afwijkend van het gemiddelde. De maanden februari en maart gaven nog veel vorst, wat de start van het broedseizoen vertraagde. Daarna gaf april een plons water (in aanvulling op de vele regen die er al gevallen was) en werd het pas vanaf mei warm en zonnig met maar enkele keren een flinke bui. Daarna begon de droge hete zomer. De gemiddelde temperatuur over de genoemde maanden is als geheel veel hoger geweest dan het langjaarlijkse gemiddelde.



Meer in detail:

Januari 2018: zeer zacht, geen vorst, zeer veel neerslag in Eindhoven (100 mm, normaal 65)

Februari 2018: koud met veel vorstdagen, droog (40 mm, normaal 60)

Maart 2018: koud met veel vorstdagen, normale neerslag van 60 mm.

April 2018: zeer zacht en zeer nat (90 mm, normaal 45)

Mei 2018: record warm met temperaturen tot boven 30 graden, zeer zonnig, vrij droog (40 mm, normaal 55)

Juni 2018: zeer warm, met veel dagen tot 28 graden, zeer zonnig en droog (40 mm, normaal 65)

Juli 2018: extreem warm met op alle dagen temperatuur boven de 25 graden met een maximum van 36,7 graden in Eindhoven op 27 juli. Zeer zonnig en vrijwel geen neerslag. (15 mm, normaal 70 mm).

Aug. 2018: tot ongeveer 20 aug. nog extreem warm, zeer zonnig en vrijwel geen neerslag.

De 3 zomermaanden van 2018 zijn 3 graden warmer geweest dan gemiddeld. De warme periode duurde van 25 juni tot 20 augustus. Door groot gebrek aan neerslag is een record droge lente en zomer ontstaan met een neerslagtekort van 350 mm. In Brabant is de waterstand daardoor extreem laag. Sloten staan droog. De Dommel behoudt zijn waterstand door de afvoer van de waterzuivering.

De Rietmussen is een nat gebied. We hebben bij het inventariseren alle denkbare omstandigheden meegemaakt. Zowel vorst waardoor natte stukken toegankelijk werden en zelfs met een sneeuwdek op 3 maart waardoor we veel prenten van zoogdieren hebben kunnen opnemen. In de natte Rietmussen was onze verwachting dat de gebruikelijke waterstandsdeling in het voorjaar wat meer toegang zou geven tot het natte schraalland. Maar door de grote hoeveelheid neerslag in april (in slechts enkele buien) bleven grote delen tijdens het inventarisatie seizoen onbereikbaar. Het was daarmee warm en nat in april en mei met een uitbundige vegetatiegroei. Het inventariseren in de ochtend was soms een opgave in 2 meter hoge natte vegetatie. Pas in juni werd het veel droger. Van 25 juni tot 20 augustus heeft het nauwelijks geregend en stegen de temperaturen tot extreme waarden. In deze periode zijn we weinig in het gebied geweest.

Tijdstippen van de inventarisatierondes.		
Za 10 februari	ronde 1	8.00 uur tot 11.00 uur
Za 3 maart	ronde 2	7.00 uur tot 10.00 uur
Di 13 of do 15 maart	ronde 3	6.30 uur tot 9.30 uur
Za 31 maart	ronde 4	6.45 uur tot 9.45 uur
Do 12 of za 14 april	ronde 5	6.15 uur tot 9.15 uur
Do 3 mei	ronde 6	5.30 uur tot 8.30 uur
Za 12 mei	ronde 7	5.15 uur tot 8.15 uur
Do 24 of vr 25 mei	ronde 8	5.00 uur tot 8.00 uur
Vr 8 en za 9 juni	ronde 9	4.45 uur tot 7.45 uur.

Naast de reguliere 9 telrondes hebben we aanvullend onderzoek gedaan naar uilen, snippen, waterral en de laat broedende roofvogelsoorten.

Data:

- 7 febr. in de avond, ten behoeve van uilen
- 21 maart. overdag, aanvullende waarnemingen.
- 10 april. in de avond, ten behoeve van uilen en snippen
- 16 april. in de avond, ten behoeve van uilen en snippen
- 10 mei. overdag, aanvullende waarnemingen
- 2 juni. later in de ochtend ten behoeve van roofvogels
- 6 juli. In de middag, ten behoeve van roofvogels
- 4 aug. In de middag, ten behoeve van roofvogels
- 8 aug. In de middag, ten behoeve van roofvogels
- 15 aug. In de middag, ten behoeve van roofvogels

4. Resultaten van het onderzoek

Overzicht van de vastgestelde territoria in 2018.

Soort	Aantal vastgestelde territoria	Veel eisendheid	Dichtheid van de territoria per 100 ha.	Hoogste broedcode
Dodaars	2	3	3,8	2
Grauwe gans	3	2	5,8	3
Grote canadese gans	3	nvt	5,8	3
Nijlgans	2	1	3,8	3
Krakeend	2	2	3,8	3
Wintertaling	1	2	1,9	3
Wilde eend	16	1	30,8	15
Soepeend	1	nvt	1,9	3
Buizerd	1	2	1,9	12
Wespendief	1	3	1,9	1
Boomvalk	1	2	1,9	2
Fazant	9	1	17,3	3
Waterral	3	2	5,8	4
Waterhoen	8	1	15,4	9
Meerkoet	11	1	21,2	13
Scholekster	1	1	1,9	2
Kievit	1	2	1,9	7
Houtsnip	1	2	1,9	2
Holenduif	2	2	3,8	4
Houtduif	9	1	17,3	4
Koekoek	4	1	7,7	5
Bosuil	2	2	3,8	4
IJsvogel	2	3	3,8	3
Groene specht	3	2	5,8	4
Grote bonte specht	8	1	15,4	14
Kleine bonte specht	4	3	7,7	4
Winterkoning	38	1	73,1	4
Heggenmus	10	1	19,2	4
Roodborst	6	1	11,5	4
Blauwborst	11	2	21,2	4
Roodborsttapuit	4	2	7,7	4
Merel	19	1	36,5	4
Zanglijster	7	2	13,5	4
Sprinkhaanzanger	6	2	11,5	4
Snor	1	2	1,9	2
Bosrietzanger	33	1	63,5	7
Kleine karekiet	39	1	75,0	4
Spotvogel	3	2	5,8	4
Grasmus	26	2	50,0	12
Tuinfluit	16	1	30,8	7

Soort	Aantal vastgestelde territoria	Veel eisendheid	Dichtheid van de territoria per 100 ha.	Hoogste broedcode
Zwartkop	21	1	40,4	4
Tjiftjaf	21	1	40,4	4
Fitis	1	1	1,9	4
Staartmees	3	1	5,8	12
Matkop	2	1	3,8	4
Pimpelmees	8	1	15,4	12
Koolmees	18	1	34,6	12
Boomklever	4	2	7,7	4
Boomkruiper	13	1	25,0	4
Gaai	2	1	3,8	4
Zwarte kraai	7	1	13,5	13
Spreeuw	24	1	46,2	14
Vink	9	1	17,3	12
Groenling	1	2	1,9	4
Putter	3	2	5,8	4
Rietgors	13	1	25,0	4
Totaal aantal soorten	56			
Totaal aantal territoria	470		Totaal: 902	

Toelichting op de tabel.

- Aantal vastgestelde territoria
Het aantal vastgestelde territoria is bepaald door het gebruiken van de gestandaardiseerde automatische clustering, beschikbaar via www.sovon.nl
- Veeleisendheid
De veeleisendheid van een soort geeft aan hoeveel eisen aan het territorium van die soort worden gesteld. Soorten met een brede biotoopkeuze zijn “weinig kritisch”, soorten met een smalle biotoopkeuze zijn “kritisch”. In goed ontwikkelde terreinen komen naast veel gewone soorten ook “kritische” soorten voor. De aanwezigheid van veeleisende kritische soorten zegt dus iets over de kwaliteit van de broedvogelgemeenschap en van het terreintype. De veeleisendheid is benoemd in de indicatiewaarde. De beschrijving van de indicatiewaarde is als volgt. Indicatiewaarde 1 betreft een weinig kritische soort. Deze stellen weinig eisen aan hun leefgebied. Ze bewonen een breed spectrum aan vegetatietypen of zijn tevreden met een kleine oppervlakte van dat type. Indicatiewaarde 2 betreft een vrij kritische soort. Deze stellen tamelijk strenge eisen aan hun leefomgeving. Deze soorten zijn bij uitstek geschikt om de kwaliteit van een terreindeel te bepalen. Het zijn soorten die vaak in redelijke aantallen voorkomen. Indicatiewaarde 3 betreft kritische soorten. Door de lage aantallen van kritische soorten spelen toeval en externe omstandigheden een grote rol in het al dan niet aanwezig zijn. Indicatiewaarde 4 betreft zeer kritische soorten.
In de tabel hebben we vanuit bovenstaande de indicatiewaarde 1 apart gezet en de indicatiewaarde 2,3 en 4 bij elkaar, omdat deze soorten het meeste zeggen over de kwaliteit van de broedvogelgemeenschap. In de paragraaf conclusies bespreken we de relevante ecologische vogelgroepen.

- Dichtheid van de territoria per 100 ha
Deze dichtheid meten we over het hele onderzochte gebied, waarvoor we 52 ha oppervlak hebben gehanteerd. Het is gebruikelijk het resultaat per 100 ha weer te geven.
- Hoogste broedcode
Het uitgevoerde veldonderzoek leidt tot territoria: gebieden die door een vogel of vogelpaar worden gemarkeerd en verdedigd tegen indringers van dezelfde soort. Het is in een territorium te verwachten dat er wordt gebroed maar zeker is dat niet. Uit het soort veldwaarneming volgt een broedcode. Dit is de kans dat een vogelpaar werkelijk heeft gebroed. We hebben tijdens het inventariseren geen speciale aandacht gehad voor de broedcodes, dit had meer tijd gevraagd. Samengevat leiden de codes tot:
Mogelijk broedend: code 1 en 2 bij een eenmalige waarneming.
Waarschijnlijk broedend: code 3 t/m 9
Zeker broedend: code 10 t/m 16

Soortbespreking.

De opgenomen soorten hebben minstens één territorium in het onderzochte gebied. Daarnaast zijn er soorten die we in de omgeving hebben vastgesteld met een territorium. Deze worden eveneens in de lijst besproken, maar staan tussen haakjes. De vogelsoorten zonder vastgesteld territorium bespreken we bij de waarnemingen van de niet broedvogels.

- Dodaars 2 territoria

De dodaars ziet kans in dit gedeelte van de Dommel te broeden. Er is veel dekking in de oevers en op enkele plekken is er naast de hoofdgeul een nevengeul/meander met extra beschutting. We zagen de soort een aantal jaren terug ook iets zuidelijker als broedvogel in de Dommel bij de waterzuivering in Eindhoven. De dodaars is in de 90er jaren sterk toegenomen en de laatste 20 jaar stabiel in aantal in Brabant.

- **Grauwe gans** 3 territoria

In de dichte vegetatie zijn de ganzen met eventuele juvenielen moeilijk te vinden. We hebben geen juvenielen waargenomen. De territoria liggen in het noordelijke schraalland en in het struweelgebied in het zuiden. De soort vertoont een sterke toename in Nederland.

- Grote canadese gans 3 territoria

Ook voor deze soort geldt onzichtbaarheid in de dichte vegetatie. We hebben geen juvenielen waargenomen. De territoria liggen in het noordelijke schraalland en één langs de Dommel. De soort is een exoot die zich nu sterk in het wild verspreidt.

- Nijlgans 2 territoria

Een territorium in het moerasbos in het midden en één in het moerasbos in het zuiden. De soort broedt in dicht bos op de grond of nabij voedselrijk water of soms in hoge bomen in een oud roefvogelnest. We zien een paar enkele keren in hoge populieren staan.

- Krakeend 2 territoria

In het vroege voorjaar zien we veel krakeenden op de Dommel. De meeste exemplaren trekken weg. Op 2 plaatsen werden later paartjes gezien die voldoen aan de criteria voor een territorium aan de Dommeloever. Er is voldoende oevervegetatie aanwezig. De soort breidt zich nog steeds uit in voedselrijke gebieden in Nederland met veel oevervegetatie.

- Wintertaling (rode lijst) 1 territorium

Een territorium in de Dommeloever. De soort heeft dichte overbegroeiing nodig voor het nest. De soort broedt o.a. langs beken. De soort is een vrij schaarse broedvogel, met een afnemende trend.

- Wilde eend 16 territoria

Vrijwel alle territoria liggen in de Dommel en enkele in de dichte schraallandvegetatie op enige afstand van de beek. Als we vanaf half mei het aantal aanwezige mannetjes als criterium zouden nemen, zoals voorwaarde is bij handmatig clusteren, dan zou het aantal territoria verdubbelen. De tendens is een matige afname in Nederland. We hebben enkele keren juvenielen gezien, maar veel minder dan je op basis van 16 territoria zou mogen verwachten. We schatten het aantal territoria vanuit het aantal aanwezige mannetjes in de geldige periode op 30.

- Soepeend 1 territorium

Een territorium op de Dommeloever. Verkleurde wilde eenden die gedomestificeerd zijn, komen verspreid voor en worden als soepeend benoemd.

- Buizerd 1 territorium

We zien ongeveer 10 losse waarnemingen van de soort en één keer een bezoek aan een waarschijnlijke nestplaats. Voldoende voor een territorium in het moerasbos in het middengebied. De buizerd neemt matig toe en is inmiddels de meest algemene roofvogel in Nederland. Eén van beide ouders is een heel licht exemplaar en dus makkelijk te herkennen tijdens de inventarisatierondes.

- Wespendif. 1 territorium.

We zien wespendifen op 6 juli (1 ex), 4 augustus (man) en 15 aug (vrouw). De vogels vliegen over de Rietmussen. De vogel van 6 juli cirkelt in de omgeving van het bos net ten noordoosten van het gebied en bereikt cirkelend de Rietmussen. Het mannetje van 4 aug. strijkt in het gebied neer in het elzenbroekbos en vliegt later door in noordelijke richting. Op 15 augustus vliegt het vrouwtje in een gebogen lijn juist van noord naar zuid over het gebied. We verliezen haar uit het oog boven het ten zuiden liggende landgoed Soeterbeek. De wespendif is in Brabant een schaarse broedvogel van beekdalen en leembossen.



- Boomvalk (rode lijst) 1 territorium

Op 2 juni zien we twee keer een boomvalk in het gebied vliegen met daarboven een wolk alarmerende boerenzwaluwen. (Deze zwaluw komt veel voor bij de boerderijen ten oosten van het telgebied). Op 6 juli baltsen 2 boomvalken hoog in de lucht ongeveer boven het zuidelijke moerasbos. Ook horen we de roep. Op 8 augustus is de volgende waarneming van een exemplaar.

Daarmee is er een territorium. Op 15 augustus zien we beide vogels duikend op elkaar van noord naar zuid over het gebied vliegen.

De boomvalk heeft te leiden van de havik die de valk uit de bossen heeft verdreven. In het meer open gebied is te weinig prooi voorhanden zodat de soort matig afneemt.



- (Torenvalk) geen territoria in de Rietmussen

In een torenvalkenkast aan de oostzijde van het telgebied heeft een paar torenvalken een nest. De beide vogels foerageren o.a. in de Rietmussen.

- Fazant 9 territoria

Opvallend is dat het natte schraallandgebied in het noorden maar liefst 5 territoria heeft. Toch zijn hier nauwelijks drogere plekken te vinden. Van de soort is evenwel bekend dat de grootste dichtheid voorkomt in nattere gebieden, met name in beekdalen.

- Waterral 3 territoria

De 3 territoria liggen alle in nat schraalland in het noorden en midden van het gebied. Daarnaast is langs de Dommel nadat enkele jaren geleden hermeandering is uitgevoerd, op enkele plaatsen wilgenmoerasbos opgeslagen. Hier horen we op 10 april eenmalig op 3 plaatsen de roep van de waterral. Dit zouden eveneens territoria kunnen zijn, maar hier ontbreken verdere waarnemingen. Het kunnen doortrekkers zijn. Bij lage dichtheid is inventariseren met geluidswaarneming noodzakelijk. Wij hebben dit niet toegepast. In onderzoek wordt geschat dat hierdoor mogelijk de helft van de territoria gemist kan zijn. De waterral is in Brabant een schaarse broedvogel, die aanzienlijk toeneemt in natte gebieden.

- Waterhoen 8 territoria

De Dommel heeft over de volledige beeklengte territoria van het waterhoen. Ook liggen 3 territoria in nat schraalland. Een vereiste is dat er steeds water aanwezig blijft. De laatste jaren neemt het aantal broedvogels in Brabant geleidelijk af.

- Meerkoet 11 territoria

Voor de meerkoet geldt hetzelfde als voor het waterhoen. Verschil is dat van de meerkoet geen territoria buiten de beekzone liggen. De meerkoet heeft open water nodig. De broedvogelstand in Brabant is stabiel.

- Scholekster 1 territorium

De waarnemingen zijn steeds van overvliegende vogels. Het kan zijn dat ergens gebroed is, maar aanwijzingen hebben we niet. Open veld als broedgebied ontbreekt. De soort zal waarschijnlijk in de omgeving in agrarisch gebied een territorium hebben. Sinds 1990 is de soort in Nederland met 60% afgenomen.

- Kievit 1 territorium

In het natte schraalland in het noorden is een enkele hoger gelegen plek aan te wijzen. Op één van deze plekken heeft een paar kieviten een territorium. De kievit heeft het zwaar en neemt sterk af,

met name in agrarisch gebied. De Rietmussen is ongeschikt door de hoog opgroeiende vegetatie, terwijl de kievit laag blijvende vegetatie nodig heeft. De resterende landbouwpercelen in het gebied worden intensief gebruikt en bieden geen broedmogelijkheid. We zien verder slechts nog één paar op akkers aan de oostzijde waar mais wordt verbouwd.

- Houtsnip 1 territorium

Op 10 april zoeken we in de avonduren naar roepende houtsnippen. Dit levert één waarneming op. Verder zien we op 3 maart, 21 maart, 16 april en 8 juni een exemplaar in vlucht, zonder baltsroep. Het is aannemelijk dat de verschillende waarnemingen betrekking hebben op hetzelfde exemplaar. Eén territorium lijkt daarmee juist. Het rijke moerasbos zou misschien plaats kunnen bieden aan meer territoria. De soort neemt in Nederland op de hoge zandgronden sterk toe naarmate meer vochtig loofbos beschikbaar komt.

- Holenduif 2 territoria

In de Rietmussen staan overal aftakelende populieren. Hiervan maakt de holenduif met 2 territoria gebruik.

- Houtduif 9 territoria

De soort is overal waar bomen staan aanwezig. Een aantal van slechts 9 territoria lijkt voor het gebied aan de lage kant.

- Koekoek (rode lijst) 4 territoria

De koekoek is opvallend algemeen in het gebied. Op de ochtend van 24 mei en 8 juni horen we 4 afzonderlijke mannetjes roepen, vergezeld van minstens één roepend vrouwtje. Deze rode lijstsoort heeft bijvoorbeeld de bosrietzanger en de kleine karekiet als doelsoort. Deze beide soorten zijn hier heel algemeen. Dit zou het gezonde aantal koekoeken in de Rietmussen kunnen verklaren. De trend in moerasgebieden in Nederland is stabiel.



- Bosuil 2 territoria

We horen op 2 plaatsen in de avondschemering bosuil mannetjes roepen, namelijk op 10 april en 3 mei. Er is voldoende ouder bos voor de soort aanwezig. De bosuil doet het goed in Nederland met een stijgende trend.

- (Kerkuil) geen territoria in de Rietmussen

In een stal van een schuur aan de Soeterbeekseweg heeft een paar kerkuilen een nest in een kast. De vliegopening is naar het westen richting de Rietmussen gericht. Ook dit jaar zijn er jongen.

- Ijsvogel 2 territoria

De 7 waarnemingen zijn goed voor 2 territoria. We hebben slechts roepende of vliegende vogels waargenomen. De Dommeloovers hebben veel riet en andere dichte vegetatie als foerageerplek en overal liggen omgevallen oude populieren. Lokaal komen afgekalfde oevers voor. Broedgelegenheid is er dus genoeg. Door de dichte oevervegetatie en daarmee het beperkte zicht op de beek zullen we waarnemingen hebben gemist. Na een aantal zachte winters neemt de soort in aantal toe. De ijsvogel heeft in



heel Noord-Brabant momenteel tussen 70 en 90 territoria.

- Groene specht (rode lijst) 3 territoria

Deze lang en actief roepende soort komt verspreid in het gebied voor. De specht heeft voorkeur voor halfopen landschappen en bossen met veel rode mieren, wat het hoofdvoedsel is. Mieren verdwijnen door vergrassing en verruiging. Toch geeft de broedvogelstand in Nederland een matige toename te zien. In Brabant is het een vrij talrijke broedvogel.



- Grote bonte specht 8 territoria

De soort komt verspreid voor in het halfopen landschap en de 2 bosgebieden. Het is in Brabant een talrijke broedvogel.

- Kleine bonte specht 4 territoria

In de 2 oudere moerasbossen komt de soort verspreid voor. Bij de handmatige clustering zouden 2 waarnemingen leiden tot één territorium omdat beide geslachten roepen. In dit geval zouden er 3 territoria zijn. De toegepaste autoclustering houdt geen rekening met dit effect. De soort kent een matige toename in Nederland. In Brabant is het nu een vrij schaarse broedvogel.

- Winterkoning 38 territoria

Deze onvermoeibare zanger is bijna de meest algemene broedvogel in de Rietmussen. Soms is een struik met wat dichte vegetatie rondom al genoeg.

- Heggenmus 10 territoria

Het dichte moerasbos heeft vrijwel geen territoria. De meeste heggenmussen komen voor in halfopen bos of bosranden met veel struweel. De Rietmussen heeft over het algemeen een te dichte vegetatie.

- Roodborst 6 territoria

Het aantal van slechts 6 territoria lijkt sterk vertekend. Op nog ongeveer 20 plaatsen werden zingende roodborsten waargenomen, die buiten de geldige periode vielen. Deze geldige periode begint pas op 30 april. Op veel andere plaatsen is zeker geschikt biotoop aanwezig, ondanks dat de Rietmussen veel gebied met dichte vegetatie heeft dat niet geschikt is. Mogelijke late doortrek is de reden voor het niet meetellen van deze waarnemingen.

- Blauwborst 11 territoria

Wilgenstruiken omringd door dichte (schraalland) vegetatie is het ideale biotoop voor de blauwborst. De soort doet het goed in Nederland dankzij de verruiging en verbossing van rietvelden en schraallanden. De geschikte locaties in het gebied zijn goed bezet. De Rietmussen hebben een rijke variatie tussen graslandtypen met ruigte afgewisseld met verspreide wilgenstruiken. Vooral het noordelijke gedeelte van het gebied en het zuidelijke struweelgebied heeft dit biotoop. 11 territoria is een hoog aantal. Deze soort is een indicatie voor de rijkdom aan vogels in het beekdal van de Rietmussen, maar ook een teken van een verruigd biotoop. De blauwborst is een vrij schaarse broedvogel. De trend in Nederland is positief, de aantallen zijn sinds 1990 verdrievoudigd.



- Roodborsttapuit 4 territoria

Alleen in het natte schraallandgebied komt de soort voor. Mogelijk op wat drogere plekken, waar de vegetatie minder dicht is. Toch lijkt ook in het zuidelijke deel van de Rietmussen voldoende open graslandgebied met struweel en uitkijkposten voor de soort aanwezig. Het kan zijn dat de vegetatie hier te dicht is, de roodborsttapuit wil in het territorium ook schaars begroeide stukken. De trend in Nederland is licht negatief.



- Merel 19 territoria

Komt verspreid over het gebied voor.

- Zanglijster 7 territoria

De zanglijster komt eveneens verspreid over het gebied voor, ongeveer in een dichtheid die de helft is van de merel, zoals we bij veel van onze inventarisaties in de regio zien.

- Sprinkhaanzanger 6 territoria

Een verrassing. We horen op 12 mei 3 zingende mannetjes en op 24 mei zelfs 6. Het natte en deels verruigde schraalland is voor de soort een ideaal biotoop. De 6 territoria kwalificeren het gebied als zeer waardevol, maar geven ook aan dat de vegetatie onvoldoende schraal is. De sprinkhaanzanger is in Brabant een schaarse broedvogel.

- Snor (rode lijst) 1 territorium

In het noordelijke deel ligt één groter en ouder rietveld. Hier horen we op 12 mei een zingende snor tussen de sprinkhaanzangers op de achtergrond. Daarmee is binnen de geldige periode meteen sprake van een territorium.



Helaas hebben we geen vervolgwaarnemingen. Een bijzondere soort in deze regio die weinig in het binnenland van Brabant voorkomt. Het is in Brabant een zeer schaarse broedvogel.

- Bosrietzanger 33 territoria

Deze beekdalsoort komt veel voor in de Rietmussen. Het is de op 2 na algemeenste broedvogel na kleine karekiet en winterkoning. Overal waar in het beekdal een struik omgeven door hoge vegetatie van bijvoorbeeld riet groeit horen we de bosrietzanger zingen. Vooral de laatste ronde zijn nog veel zingende vogels toegevoegd aan de waarnemingen. Het werkelijke aantal kan ook nadien nog wat hoger gestegen zijn. Het aantal illustreert de rijkdom van de Rietmussen voor beekdalvogels. Het is in Brabant een algemene broedvogel.



- Kleine karekiet 39 territoria

De kleine karekiet komt heel veel voor in dit rietrijke gebied. Het is de talrijkste broedvogel. Omdat de soort zich nog laat in het seizoen kan vestigen, hebben we ongetwijfeld exemplaren gemist. De kleine karekiet is een algemene broedvogel in Brabant.

- Spotvogel (rode lijst) 3 territoria

In dit goede spotvogeljaar (langdurige oostenwinden in het voorjaar) noteren we 3 territoria. Twee daarvan liggen in dicht struweel onder de hoogspanningsleiding. Het derde territorium ligt in dicht struweel in het zuiden. De soort gebruikt de middelhoge vegetatiezone. De trend sinds 1990 is Nederland is negatief, maar de laatste 10 jaar gaat het weer wat beter. In de regio heeft de spotvogel een lage dichtheid.

- Grasmus 26 territoria

Deze struweelvogelsoort komt in hoge aantallen voor en geeft daarmee waarde aan de Rietmussen als struweelvogelgebied. We zullen weinig territoria hebben gemist. De grasmus is een talrijke broedvogel in Brabant. De aantallen in Nederland zijn sinds 1990 verdubbeld.

- Tuinfluiter 16 territoria

De tuinfluiter zoekt niet te dicht struweel. De aantallen zijn niet hoog, vermoedelijk omdat het struweel op veel plaatsen te dicht van structuur is. In Brabant is het een talrijke broedvogel.

- Zwartkop 21 territoria

De zwartkop is gebonden aan wat oudere bomen met een goed ontwikkelde struiklaag. Overal waar wat bomen staan in de Rietmussen is de soort aanwezig. De verspreiding komt overeen met de tjiftjaf.

- Tjiftjaf 21 territoria

De tjiftjaf broedt in open boombegroeiing ook wanneer daar nauwelijks ondergroei in aanwezig is. De verspreiding in de Rietmussen komt overeen met de zwartkop.

- Fitis 1 territorium

Slechts één territorium. De fitis is een uitgesproken pioniersoort van droge of natte bosvegetaties. Het is een struweelsoort, die hier opvallend weinig aanwezig is. Je zou de soort bijvoorbeeld verwachten in het jonge wilgenstruweel op de eilandjes in de Dommel. In de regio is de soort niet zo algemeen.

- Staartmees 3 territoria

Er zijn drie territoria in dichte bosjes.

- Matkop (rode lijst) 2 territoria

Deze soort heeft opvallend weinig territoria, terwijl veel moerasbos aanwezig is. De reden kan zijn dat de matkop behoefte heeft aan jong bos waar de concurrentie met de andere mezensoorten nog ontbreekt. Jong bos komt nauwelijks voor in de Rietmussen.

- Pimpelmees 8 territoria

De soort is verspreid over gebieden met struiken en bos.

- Koolmees 18 territoria

De soort is eveneens verspreid over gebieden met struiken en bos, in een dichtheid die ongeveer het dubbele is van de pimpelmees.

- Boomklever 4 territoria

De beide oudere moerasbosgebieden hebben enkele territoria. De soort vertoont een matige toename in Nederland door het ouder worden van bos.

- Boomkruiper 13 territoria

De boomkruiper komt in de beide oudere moerasbosgebieden voor en ook op solitaire oude populieren in het gebied.



- Gaai 2 territoria

Slechts 2 territoria in de beide oudere moerasbosgebieden. De aanwezigheid lijkt vrij laag.

- Zwarte kraai 7 territoria

De soort is goed verspreid over het gebied.

- Spreeuw 24 territoria

Overall in de Rietmussen komt de spreeuw voor. Dit is zowel in aftakelende populieren in de beide oudere moerasbossen als in oudere solitaire bomen. In een beperkt aantal gevallen zien we vervolgnesten. De Nederlandse trend is matig negatief.

- Vink 9 territoria

Het aantal territoria in de moerasbossen is vrij gering.

- Groenling 1 territorium

Eén territorium in enkele oude populieren in het zuiden.

- Putter 3 territoria

Twee territoria. De putters en hun jongen foerageren op de veel voorkomende kale jonkers.

- Rietgors 13 territoria

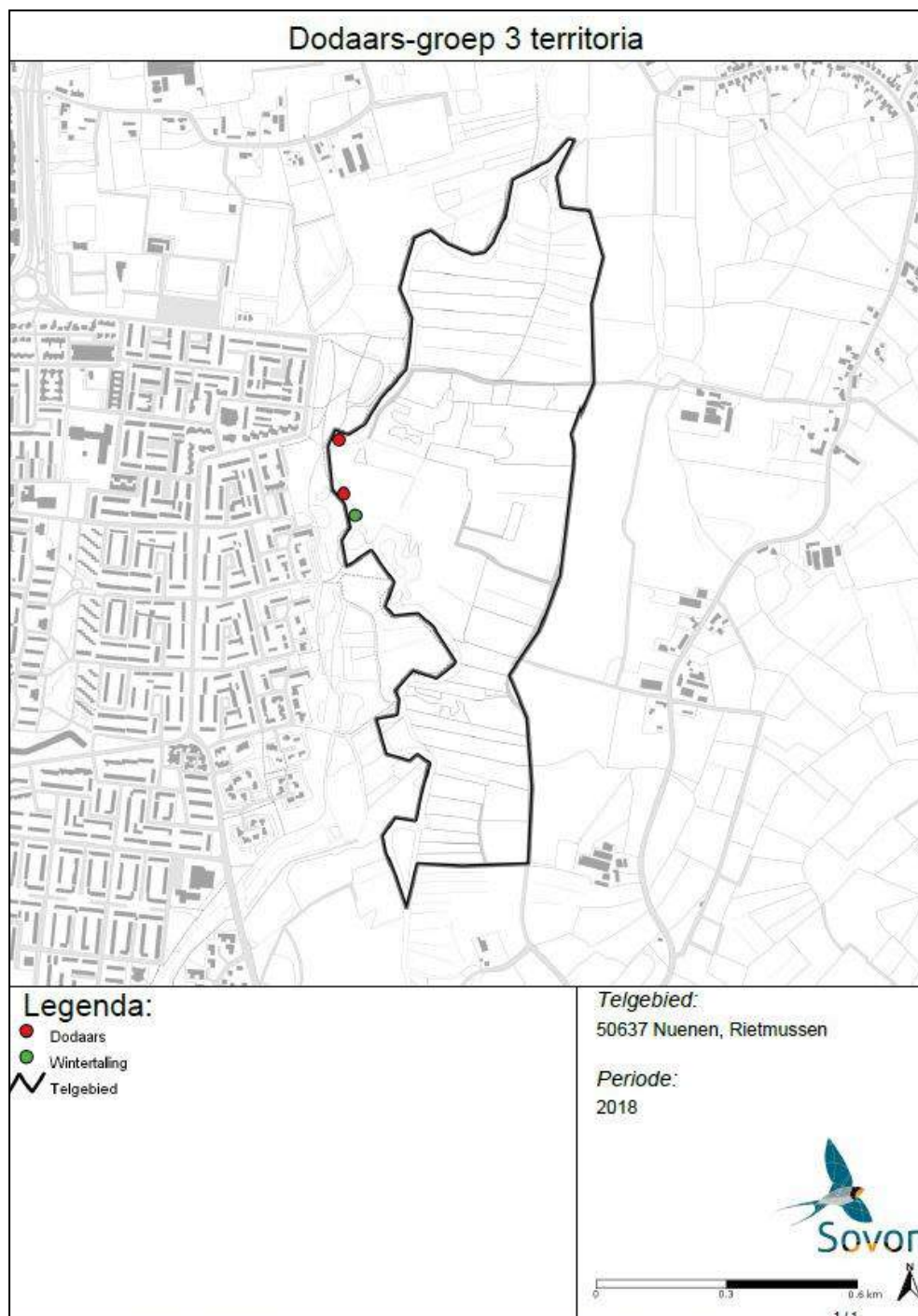
Overall in de Rietmussen komen grote en kleinere rietveldjes voor, die alle bezet zijn door rietgorzen. Het aantal territoria is een aanwijzing voor de waarde van de Rietmussen als moerasgebied. Het is in Brabant een talrijke broedvogel, maar die in de regio vrij weinig voorkomt.

5. Conclusies en aanbevelingen

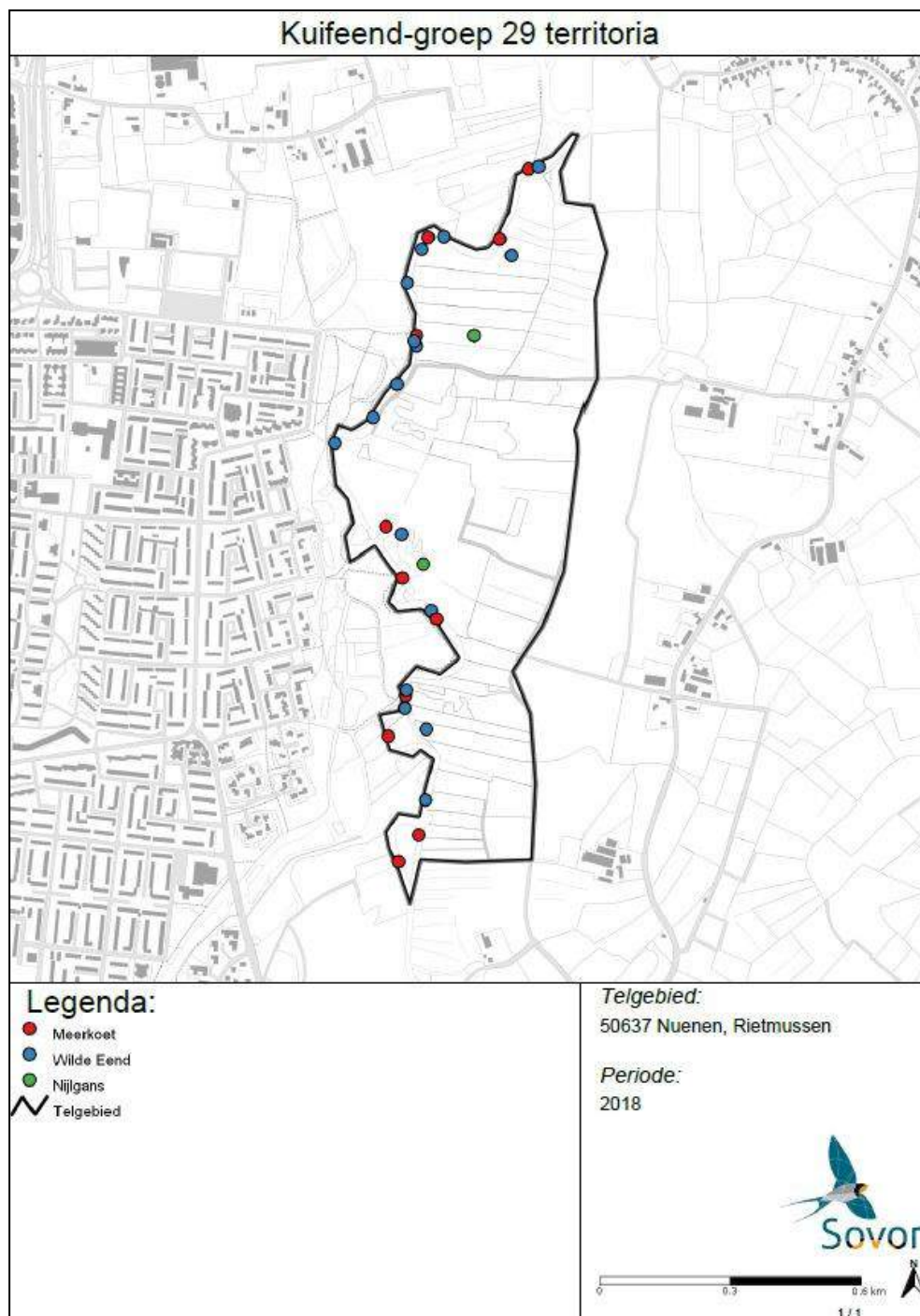
Conclusies vanuit ecologische vogelgroepen.

Om zicht te krijgen op de natuurwaarde van de Rietmussen kunnen we enkele ecologische vogelgroepen nader bekijken. Een ecologische vogelgroep bestaat uit soorten die ongeveer dezelfde eisen stellen aan het leefgebied.

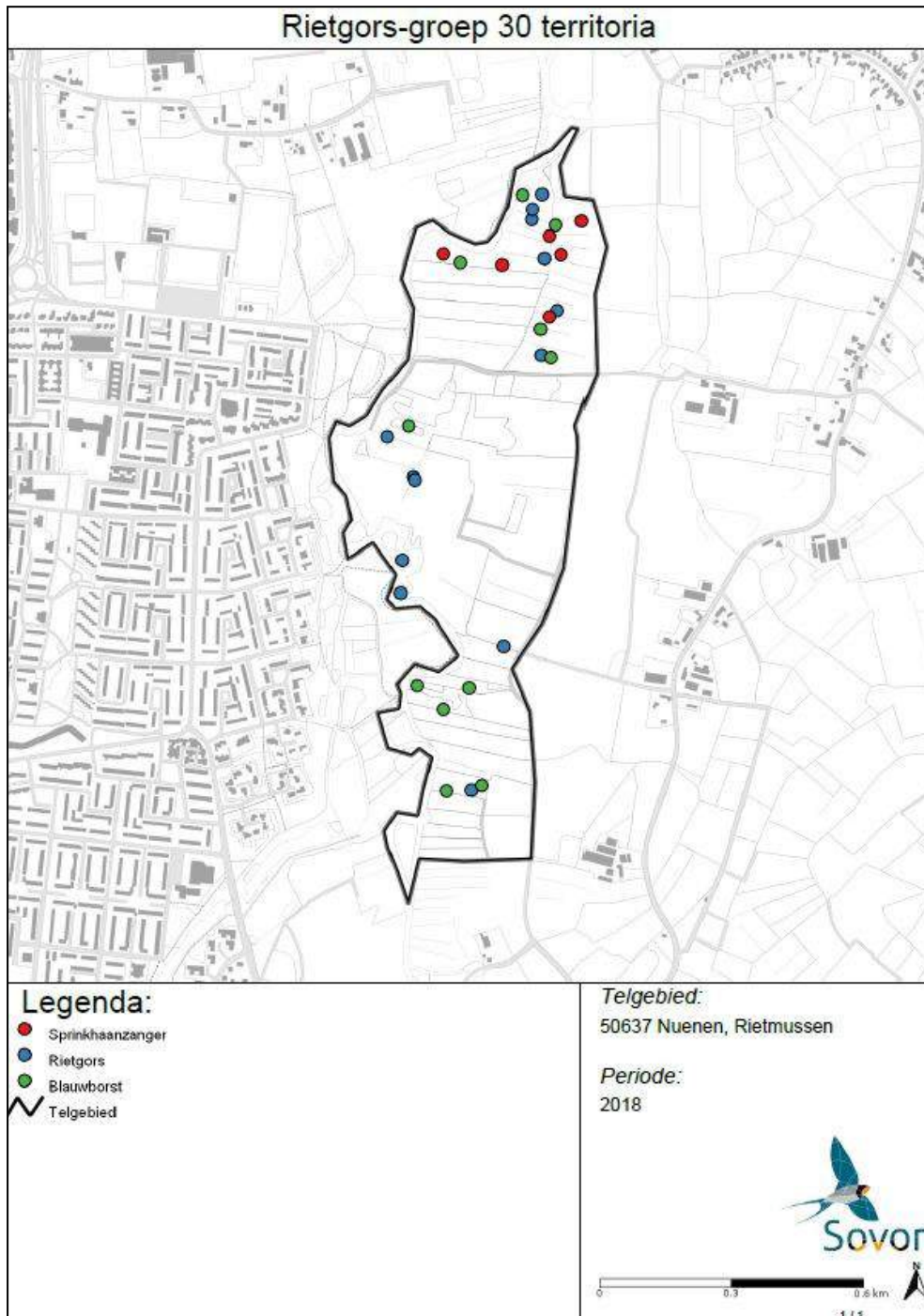
Dodaarsgroep (voedselarm tot matig voedselrijk open water): 2 van de 4 mogelijke soorten zijn aanwezig (dodaars en wintertaling). Dit geeft de kwaliteit van de Dommel aan met ruige oevers en zijarmen die broedgelegenheid bieden.



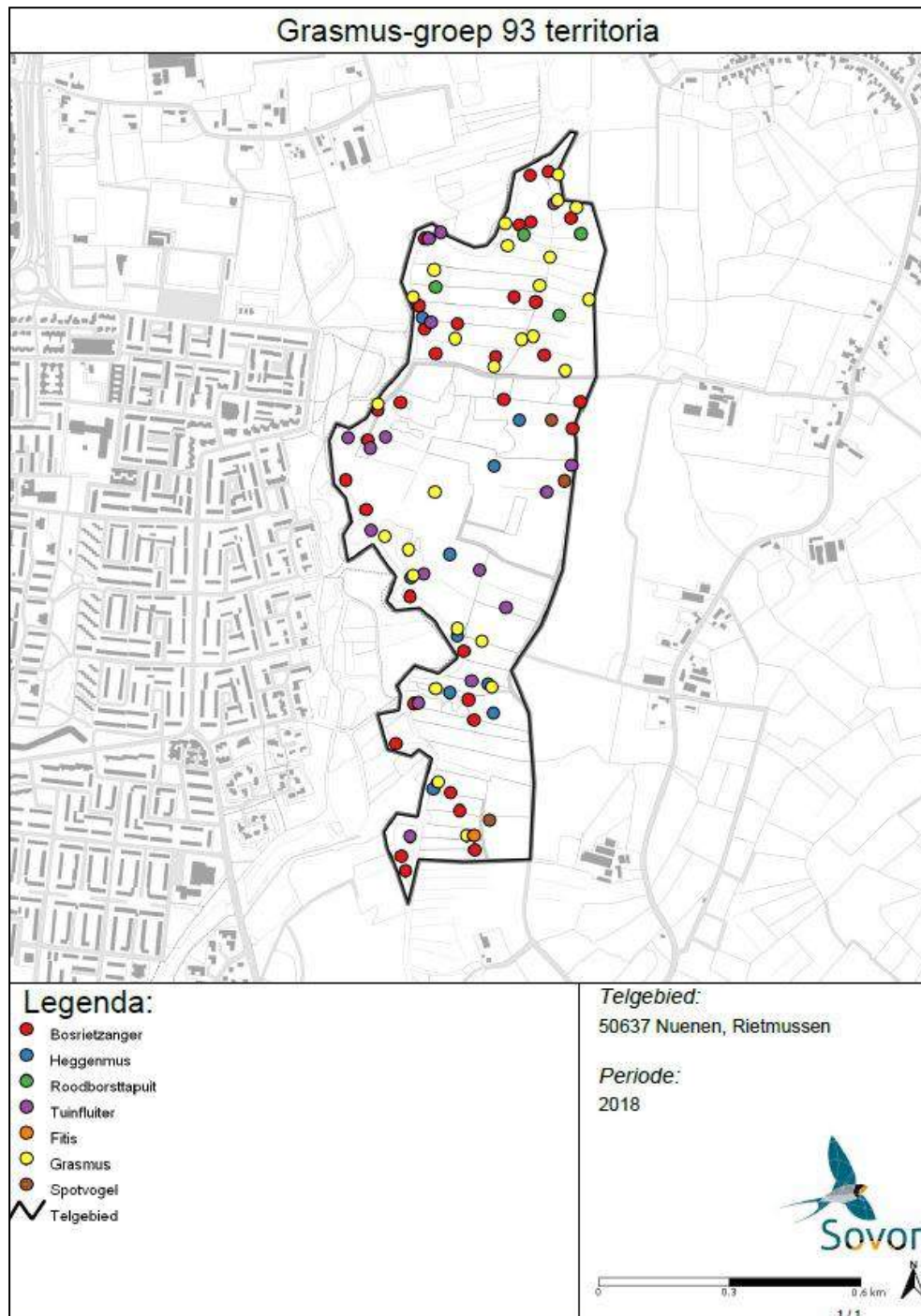
Kuifeendgroep (voedselrijk open water met of zonder waterplanten): 3 van de 10 mogelijke soorten zijn aanwezig (nijlgans, wilde eend en meerkoet). Dit geeft aan dat de Dommel een smal open water is met naar verhouding weinig mogelijkheden voor de andere soorten.



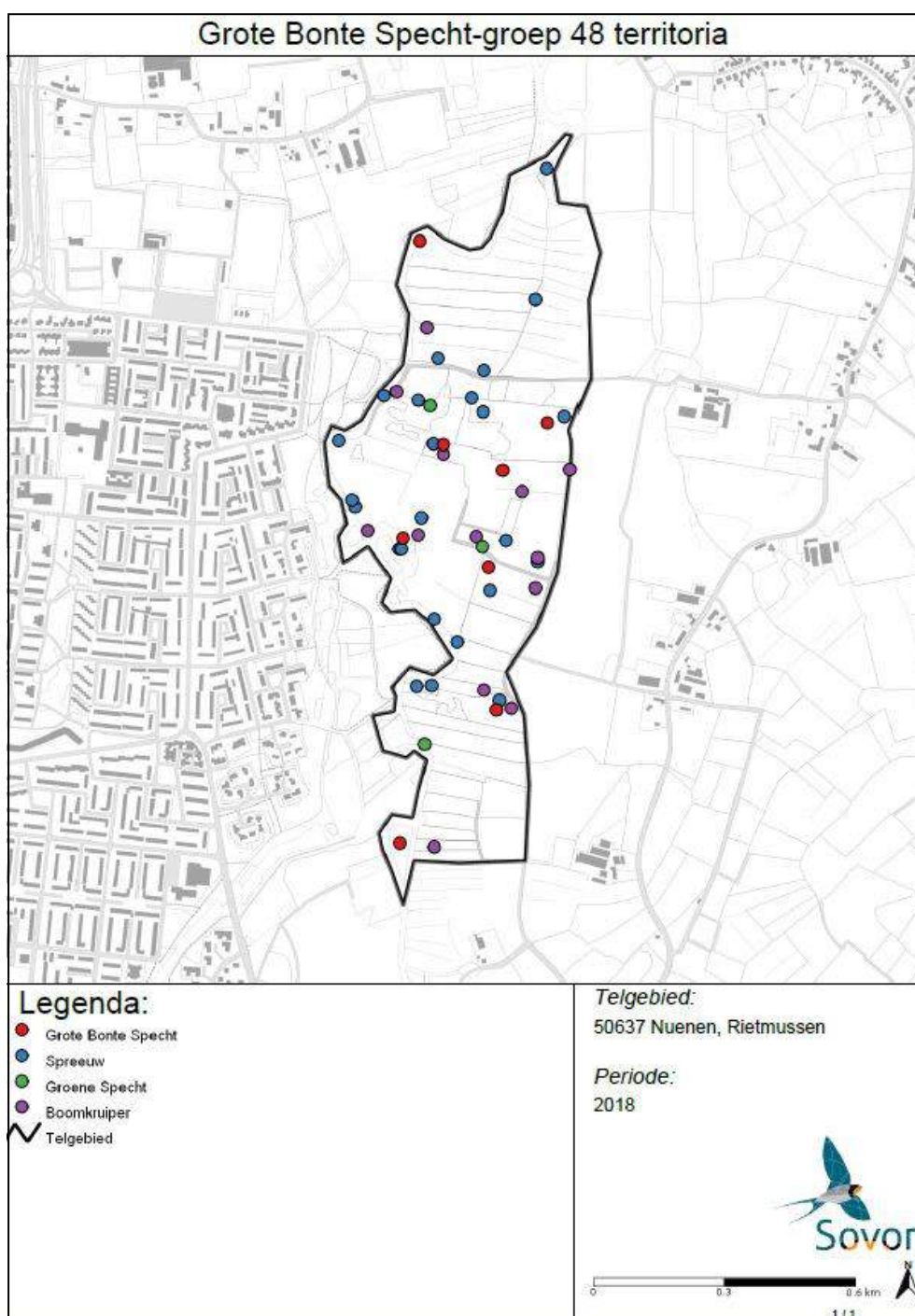
Rietgorsgroep (ruigtes en lage struwelen, veelal nat tot vochtig): 3 van de 5 mogelijke soorten zijn aanwezig (blauwborst, sprinkhaanzanger, rietgors) en in hoge aantallen. Deze soorten zien we in het schraallandgebied, dat ook ruigte en lage struwelen bevat. De aanwezigheid van de soorten is een indicatie voor gedeeltelijke verruiging, dit is negatief. Maar de 3 soorten zijn waardevol voor de minder zeldzame ruigtes en lage struwelen. Met name de vele sprinkhaanzangers zijn bijzonder.



Grasmusgroep (struwelen, opslag en zeer jong bos, bosranden met struiken): 7 van de 12 mogelijke soorten zijn aanwezig (heggenmus, roodborsttapuit, bosrietzanger, spotvogel, grasmus, tuinfluiter, fitis). Deze groep is goed in het gebied vertegenwoordigd, zowel in aantal soorten als in aantallen territoria. Het geeft de hoge waarde van het gebied voor deze groep vogels aan. Het struweel en de jonge opslag bevindt zich in het noorden, het westen in de Dommelzone en in het zuiden. De aanwezige bosgebieden in het oosten scoren laag, bosranden ontbreken veelal.

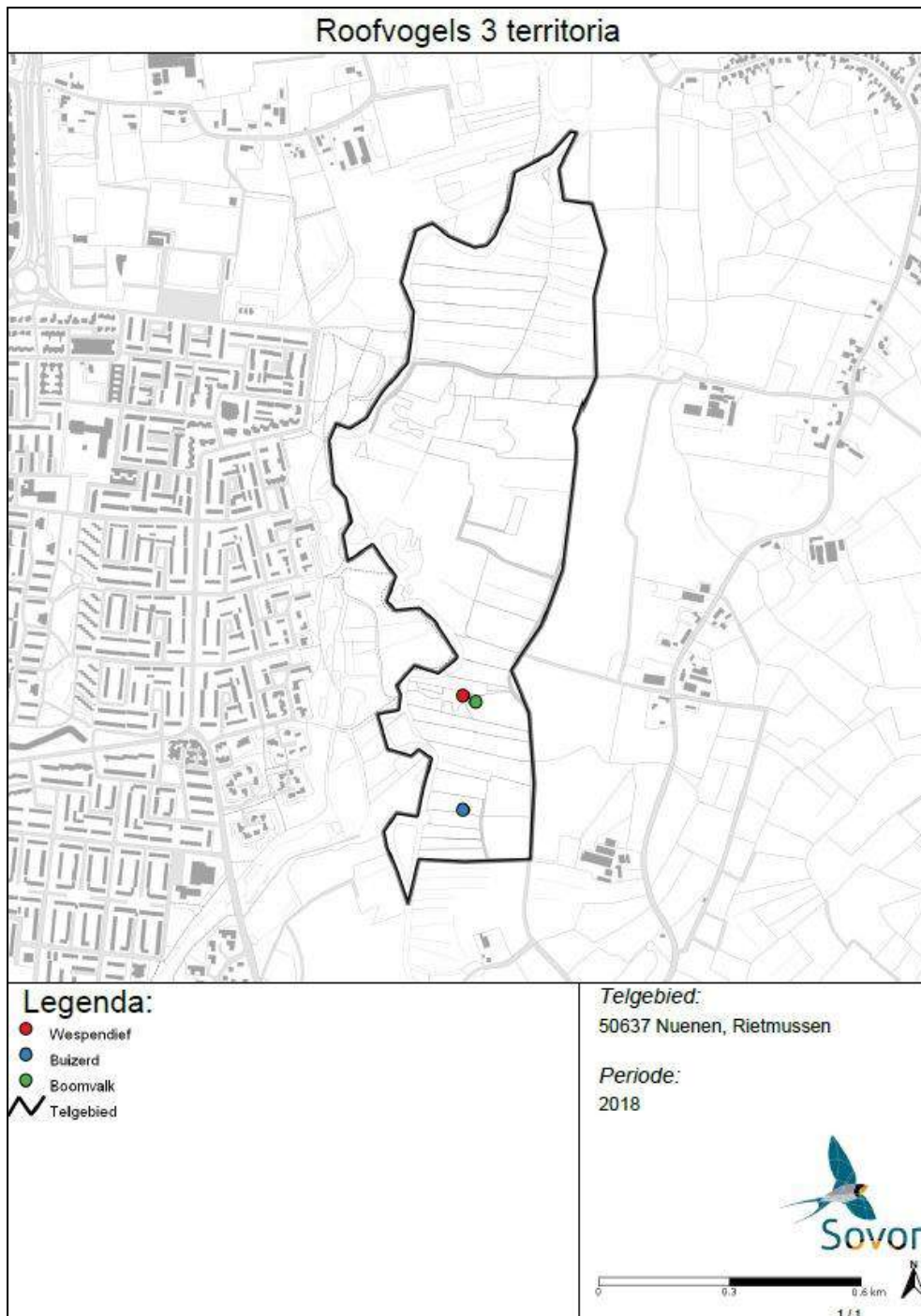


Grote bonte spechtgroep (oud opgaand bos, dood hout met hollenbroeders): 4 van de 9 mogelijke soorten zijn aanwezig (groene specht, grote bonte specht, boomkruiper, spreeuw). Minder dan de helft van de mogelijke soorten en in vrij lage aantallen geeft aan dat de bossen niet bijzonder zijn voor de vogelbevolking. Een uitzondering hierop is de spreeuw, die veel voorkomt dankzij de oude populieren met veel holtes. De kleine bonte specht en de houtsnip zijn eveneens het noemen waard in deze bossen.



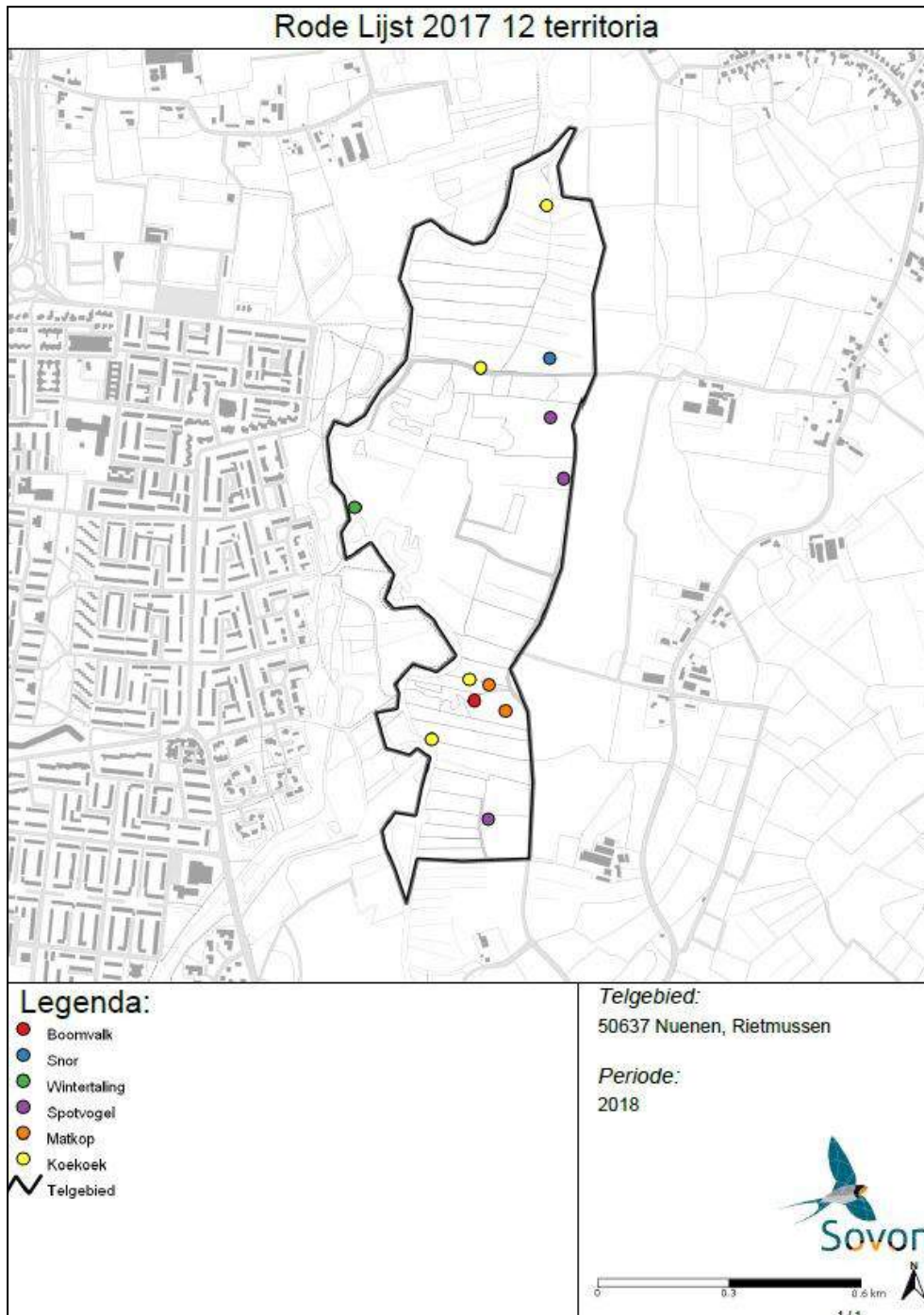
Havikgroep (roofvogels van bossen/roofvogels): 2 van de 5 mogelijke soorten zijn aanwezig (wespendief en buizerd). De havik komt in het gebied voor en heeft een territorium in het naastliggende landgoed Soeterbeek. Deze 2 of 3 soorten geven aan dat het gebied waarde heeft voor roofvogels, naar verwachting mede door de rust die er heerst.

Torenvalkgroep (roofvogels van open gebied met bos/roofvogels) : 1 van de 5 mogelijke soorten is aanwezig (boomvalk). In de nabije omgeving heeft de torenvalk een territorium. Deze 2 soorten geven aan dat het gebied waarde heeft voor roofvogels.



Samenvattend zijn als bijzondere vogelsoorten van de Rietmussen te noemen: dodaars, wintertaling, waterral, ijsvogel, kleine bonte specht, groene specht, wespndief, boomvalk, houtsnip, koekoek, blauwborst, sprinkhaanzanger, snor, spotvogel en matkop.

De rode lijst benoemt soorten die in Nederland matig tot sterk afnemen. De vastgestelde rode lijst soorten in de Rietmussen zijn: boomvalk, snor, spotvogel, matkop, groene specht, koekoek en wintertaling.



De Rietmussen hebben als geheel grote waarde voor vogels. Deze waarden zijn nog te versterken door het schraalland te verbeteren en de gedeeltes in landbouwkundig gebruik om te zetten naar natuur.

Aanbevelingen.

Nat schraalland

De kwaliteit van het aanwezige natte schraalland is niet overal optimaal. Dit blijkt uit de beschrijving in het boek “de Dommel” door de ecologische kring Midden-Brabant over het Dommeldal net ten noorden van Eindhoven. “Het Dommeldal was ooit weinig, nat en drassig met kwel tot in het maaiveld en daardoor erg rijk aan plantensoorten. Ook de hooilanden waren bijzonder. Er groeiden zes soorten orchideeën en andere floristische delicatessen als het vleesetend vetblad, geelhartje, bevertjes en vlozegge. Parnassia was er meer of minder gewoon. Maar die verdween net als veel andere soorten”. In onze inventarisatie zien we dit beeld bevestigd. Het voorkomen van veel blauwborst en sprinkhaanzanger wijst op ruigtevegetatie. De watersnip ontbreekt als broedvogel. Deze soort zou juist een indicatie zijn van goed ontwikkeld schraalland, zoals bijvoorbeeld het voorkomen van de watersnip in de Urkhovense Zeggen. De regelmatige overstroming van de Rietmussen met te voedselrijk Dommelwater met effluent van de waterzuivering een kilometer stroomopwaarts zal de kwaliteit van het schraalland geen goed doen. Wellicht kan door het zoveel mogelijk benutten van goed kwelwater uit oostelijke richting de invloed van Dommelwater geringer worden. Ook kan misschien plaatselijk de vegetatie in het schraallandgebied ondiep worden afgeplagd om een meer open vegetatie te krijgen.

Ruigteveld

De oostelijke zone van het schraallandgebied ten noorden van de populierendijk is verruigd. Hier is mogelijk in het verleden wat meer landbouw uitgeoefend, waardoor er bemesting heeft plaatsgevonden. Brandnetel, pitrus etc. komen hier veel voor. Dit deel ligt wat hoger zonder water in het maaiveld. Doordat aan de oostzijde een natuurakker ligt kan de kwaliteit van dit ruigere deel van het schraalland mogelijk verder verbeteren door maaien en afvoeren van de vegetatie. We zien hier veel struweelvogelsoorten zoals roodborsttapuit en grasmus.

Dommel

De loop van de beek is recent hersteld, waarbij oude meanders weer zijn aangetakt. Ook het geleidelijk extensievere onderhoud van de beekoevers de laatste decennia zorgt voor een hogere natuurwaarde. Door de meanders zijn eilandjes voor de bever ontstaan, die zich recent in het gebied heeft gevestigd en broeden er soorten als dodaars en wintertaling. Deze beide soorten zien we weinig in de Brabantse beken. De ruige oeverbegroeiing vooral aan de oostzijde verhoogt de dekking en daarmee de natuurwaarde van de beek. Dit is belangrijk omdat de westzijde op korte afstand grenst aan de woonwijk Vaartbroek. Veel bewoners laten hun hond uit in het beekdal, zodat rust aan de westoever ontbreekt.

Wilgenbroek

De eilandjes in de Dommel hebben jonge wilgenopslag, waardevol voor de bever en als dekking voor veel andere soorten. De eilandjes zijn niet of met moeite toegankelijk, wat de natuurwaarde



verhoogd. We hebben hier enkele keren de waterral gehoord, zonder voldoende aanwijzing voor territoria.

Elzenbroekbos

Het elzenbroek dat op veel plaatsen in de Rietmussen grenst aan het natte schraalland heeft vanuit de literatuur hoge vegetatiekundige waarde. Het broekbos heeft hoge ouderdom en daarmee eveneens hoge waarde. Op iets drogere plekken staan oude zomereiken. Ook komen oude canadapopulieren voor. Ingrijpen is hier onnodig en ongewenst. Sommige gedeeltes zijn in particuliere handen. Dit kan een risico zijn als er hout geoogst wordt. Voorlichting kan dit wellicht voorkomen.

Vochtig loofbos

De gedeeltes van het bos die niet overwegend uit zwarte els bestaan zijn aangegeven als vochtig loofbos. De natuurwaarde zou verhoogd kunnen worden door groepsgewijs bos te rooien waardoor jonge opslag een kans krijgt. Het aantal bosrandvogels is naar verhouding gering, een teken dat variatie tussen ouder en jonger bos veelal ontbreekt. Ook hier is een deel in particulier eigendom. Een perceel balsempopulier heeft geen waarde.

Kruiden- en faunarijk grasland

Het natte schraalland gaat op de wat hoger liggende stukken over in kruiden- en faunarijk grasland. Ook de oeverwal hoort bij dit type. Door maaien en afvoeren kan de waarde verder stijgen.

Struweel

In het zuiden van de Rietmussen liggen een vijftal smalle stroken voormalig hooiland. De percelen zijn kletsnat en hebben veel kwel. Deze percelen hebben grote potentie voor natuurontwikkeling. Ze kennen een rijke omzoming met struweel. Helaas zijn de percelen niet alle in eigendom van landgoed Soeterbeek of Staatsbosbeheer, zodat van een goede geïntegreerde aanpak en uitsluiten van bemesting nog geen sprake kan zijn. Eenheid van eigendom en beheer is hier gewenst.

Weiland en akker in agrarisch gebruik

De landbouwgrond in het zuidelijke deel van de Rietmussen is op intensieve wijze in agrarisch gebruik met bemesting en gebruik van bestrijdingsmiddelen. De percelen blijven nat en leveren daardoor naar verhouding minder grasproductie op. De landbouwgrond grenst direct aan de Dommel. Door het omzetten van alle landbouwgrond naar natuur ontstaat vanuit natuuroogpunt een sterk gewenste doorlopende natuurzone langs de Dommel. Hiermee kunnen de gevolgen van ontwatering, bemesting en het gebruik van bestrijdingsmiddelen sterk gaan afnemen. Aandachtspunt is de sloot die van oost naar west door dit gebied loopt en landbouwwater afvoert.

Alle percelen van de Rietmussen maken onderdeel uit van het Natuur Netwerk Brabant (NNB). Een deel is echter nog in landbouwkundig gebruik. De percelen aan de oostzijde van het onderzochte gebied liggen deels ook in het NNB, maar liggen ongeveer 2 meter hoger en zijn veel droger. Ze zijn in landbouwkundig gebruik en hebben nu een negatieve invloed op het natuurgebied de Rietmussen. Ze zouden een functie kunnen hebben in het leveren van schoon kwelwater aan de Rietmussen indien het landbouwkundige gebruik geëxtensiveerd wordt (wellicht biologische landbouw) of wordt opgeheven.

De landschappelijke variatie in de Rietmussen is groot en heel waardevol. Er is een vrij compleet beekdallandschap aanwezig. Alleen kleinschalige hooilandjes ontbreken.

De rust in de Rietmussen is belangrijk, vooral als tegenhanger van de Dommeloever aan Eindhovense zijde. Daardoor vinden soorten als wespendif, boomvalk, ijsvogel en houtsnip er een leefgebied. Door het niet maaien van de toegangspaden wordt bezoek ontmoedigd. Maar de doorzettende natuurliefhebber komt er toch wel.

6. Overige waarnemingen.

Naast een groot aantal broedvogelsoorten hebben we een aantal niet broedende soorten waargenomen. Ook is het gebied rijk aan zoogdieren.

Vogelwaarnemingen:

- Dodaars: 3 mrt: 4 ex. verspreid op de Dommel. De soort is ook broedvogel.
- Aalscholver: steeds vissend aanwezig in de Dommel of rustend in oude populieren. Tot max. ongeveer 7 ex.
- Ooievaar: op 2 juni een cirkelend exemplaar en op 6 juli nog een.
- Blauwe reiger: vrijwel iedere inventarisatieronde aanwezig met enkele ex.



- Grote zilverreiger: 12 apr: 1 ex.
- Knobbelzwaan: 15 mrt: 2 ex. Later in het seizoen een paar met enkele juvenielen foeragerend op de Dommeloever. De soort is broedvogel in het naastliggende landgoed Soeterbeek.
- Tafeleend: 1 ex op 10 febr.
- Kuifeend: 3 mrt: 20 ex. op de Dommel.
- Krakeend: 3 mrt: 35 ex. op de Dommel.
- Wintertaling: 3 mrt: 15 ex. op de Dommel. De soort is ook broedvogel.
- Visarend: 12 april: 1 ex. in vlucht richting noord.
- Rode wouw: 10 mei: naar noord overvliegend ex. op geringe hoogte.
- Havik: vermoedelijk toch broedvogel, het ontbreekt bij de waarnemingen aan een roepende vogel, wat aanleiding had kunnen zijn voor een territorium. Het is ook mogelijk dat de waarnemingen in de Rietmussen behoren bij het territorium op Soeterbeek ten zuiden van de Rietmussen.
- Sperwer: mogelijk toch broedvogel. We zien 4 keer een exemplaar binnen het gebied of in de directe omgeving.
- Torenvalk: er is een bewoond nest in nestkast bij boerderij ten oosten van de Rietmussen.
- Slechtvalk: ad. man op 15 augustus.
- Oeverloper: ex. op 12 april langs de Dommel.

- Witgat: 3 mrt aan de Dommeloever.
- Watersnip: 12 apr: 9 ex. opvliegend uit het noordelijke schraallandgebied in noordelijke richting. 16 apr: 2 ex. opvliegend idem. 3 mrt: 1 ex. opvliegend.
- Wulp: 1 ex. op 9 juni
- Kleine mantelmeeuw: 6 juli: ex. cirkelend, 2 juni: 1 ex. boven het gebied.
- Kokmeeuw: af en toe een ex. boven het gebied.
- Steenuil: 25 mei: ex. op schuurtje bij boerderij ten oosten van het gebied
- Kerkuil: bewoond nest in boerenschuur ten oosten van het gebied.
- Gierzwaluw: tussen mei en juni regelmatig een aantal ex. foeragerend boven het gebied.
- Huiszwaluw: 2 juni: enkele exemplaren boven het noordelijke gebied.
- Boerenzwaluw: ten oosten van het gebied in de boerderijen langs de Soeterbeekseweg leven veel boerenzwaluwen. Boven het gebied zien we op 2 juni bijvoorbeeld 4 foeragerende exemplaren.
- Zwarte specht: 1 ex. op 9 juni
- Veldleeuwerik: 1 ex. op 13 maart, een doortrekker
- Graspieper: 1 ex. op 13 maart, een doortrekker
- Witte kwikstaart: 1 ex. op 31 maart. Broedvogel in de omgeving
- Koperwiek: 15 mrt: 40 ex. in gemengde bosgebied in het middendeel.
- Kramsvogel: 3 mrt: 5 ex.
- Vuurgoudhaan: 1 ex op 21 maart
- Ekster: enkele waarnemingen.
- Zwarte kraai: 10 mei: groep van 15 zwarte kraaien die niet tot de broedvogels behoren.
- Kauw: 15 mei: enkele foeragerende ex. die vanuit de wijk Vaartbroek (Eindhoven) in het gebied komen. Ook op 12 april.
- Roek: 3 mei: 1 ex.
- Sijs: 3 mrt: 2 ex.

Zoogdierwaarnemingen:

- Wild zwijn: 8 juni: we vinden een keutel met de typische rechthoekige vorm bij een zichtbare slaapplek in een open gedeelte in het moerasbos
- Bever: op een aantal plekken vraatsporen en afgeknaagde wilgen. In het middengebied ligt op de oostelijke Dommeloever een burcht in de Rietmussen. Vorig jaar zijn hier 4 jongen groot geworden (med. Zoogdiervereniging). De burcht ligt op een ontoegankelijke plek. We hebben geen exacte locatie aangegeven in dit rapport.
- Ree: regelmatig de roep van reebokken in het moerasgebied of in het moerasbos. Meerdere keren komen we midden in het moeras reeen tegen.
- Haas: waarneming van enkele ex.
- Das: Er bevindt zich een burcht op het landgoed Soeterbeek, dat aan de zuidzijde aansluit bij de Rietmussen. De dassen hebben een duidelijk zichtbare dagelijkse looproute langs de oostelijke rand van de Rietmussen. Daar zien we op enkele rondes prenten in de modder en een loopspoor in het grasland. De das zoekt in



augustus in het gebied naar wespenraten. Albert Uytjens (bewoner landgoed Soeterbeek) heeft op meerdere plaatsen pootafdrukken gezien naast uitgegraven nesten.

- Vos: we zien prenten in het gebied.
- Konijn: waarneming van enkele ex.
- Wezel: prenten in de sneeuw op 3 maart.
- Dwergvleermuis: enkele keren waargenomen.



Dassenharen

Literatuurlijst

- Broedvogels van midden en oost Brabant, W. Poelmans, provincie Noord-Brabant, 1997
- Broedvogels en beheer, H. Sierdsema, 1995
- Broedvogelinventarisatie landgoed Soeterbeek, IVN Veldhoven-Eindhoven-Vessem, H. van Maar, 2018
- De Dommel, R. Buskens en J. van der Straaten, Ecologische kring Noord-Brabant, 2011.
- Landgoederen in Noord-Brabant. T. Caspers, Brabants Landschap en Brabants Particulier Grondbezit. 2012.
- Natuurgebieden in Noord-Brabant, J. van der Straaten e.a. Ecologische kring Noord-Brabant, 2017.
- Sovon Vogelonderzoek Nederland 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998 – 2002.
- Wikipedia
- www.sovon.nl
- www.vogelbescherming.nl

Herkomst kaartmateriaal en foto's

- | | |
|--------------------------------|--|
| • Historische kaarten | bron: Topo Tijdreis (Kadaster) |
| • Hoogtekaart | bron: AHN (Provincies, Rijksoverheid en Waterschappen) |
| • Luchtfoto | bron: Google Earth |
| • Locatie inventarisatiegebied | bron: PDOK (Overheid) |
| • Landschapstypen kaart | bron: PDOK (Overheid) |
| • NBB kaart | bron: PDOK (Overheid) aangevuld met info van kaartlaag Natuurnetwerk uit de Kaartbank van de Provincie Noord Brabant |
| • Stippenkaarten soorten | bron: SOVON |
| • Stippenkaarten vogelgroepen | bron: SOVON |
| • Foto's | bron: H. van Maar, H. Reitsma, G. Lijten, J. Koopsen, T. Kampshof |

Bijlagen

- Historische kaarten
- Stippenkaarten

Historische kaarten De Rietmussen



1890



1920



1960



2017

Dodaars 2territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Territorium

Telgebied:

50637 Nuenen, Rietmussen

Periode:

2018



geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen	
.	.	X	X					1	10-4 t/m 10-7
X	X	.	.					2	30-4 t/m 10-7



Grauwe Gans 3 territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Territorium

Telgebied:

50637 Nuenen, Rietmussen

Periode:

2018



geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen	
.	X	X	X					1	1-3 t/m 15-4



Grote Canadese Gans 3 territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Territorium

Telgebied:

50637 Nuenen, Rietmussen

Periode:

2018



geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen	
.	X	X	X					2	1



Nijlgans 2 territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Territorium

Telgebied:

50637 Nuenen, Rietmussen

Periode:

2018



geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		
.	X	X	X					2	1	15-3 t/m 15-5



Krakeend 2 territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Territorium

Telgebied:

50637 Nuenen, Rietmussen

Periode:

2018

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		
.	.	X	X					2	1	20-4 t/m 15-6
X	X	.	.						2	20-4 t/m 15-6



0 0.3 0.6 km



Wintertaling 1 territorium



Legenda:

-  Telgebied
-  Territorium

Telgebied:

50637 Nuenen, Rietmussen

Periode:

2018



geldige_waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-afstand	
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen			datumg.
.	.	X	X					2	1	30-4 t/m 30-6	1000
X	X	.	X					2	1	15-5 t/m 30-6	1000



Wilde Eend 16 territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Territorium

Telgebied:

50637 Nuenen, Rietmussen

Periode:

2018



geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen	
man	X	X	X					2	1



Soepeend 1territorium



Legenda:

-  Telgebied
-  Territorium

Telgebied:

50637 Nuenen, Rietmussen

Periode:

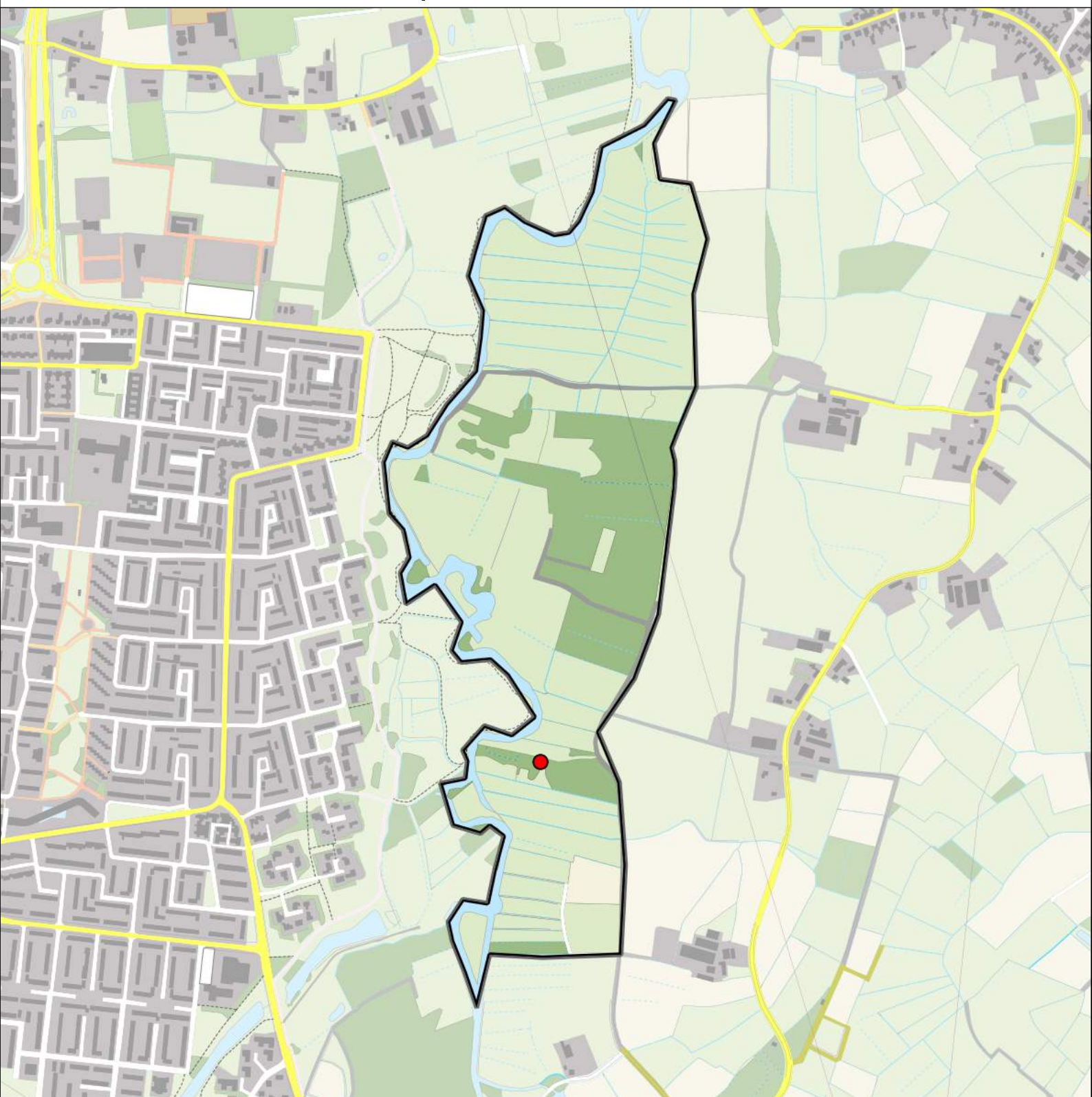
2018



geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen	
man	X	X	X					2	1



Wespendief 1 territorium



Legenda:

-  Telgebied
-  Territorium

Telgebied:

50637 Nuenen, Rietmussen

Periode:

2018

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		
.	X	X	X					2	1	20-5 t/m 10-8
X	.	.	.					3	1	20-5 t/m 10-8



0 0.3 0.6 km



Buizerd 1 territorium



Legenda:

-  Telgebied
-  Territorium

Telgebied:

50637 Nuenen, Rietmussen

Periode:

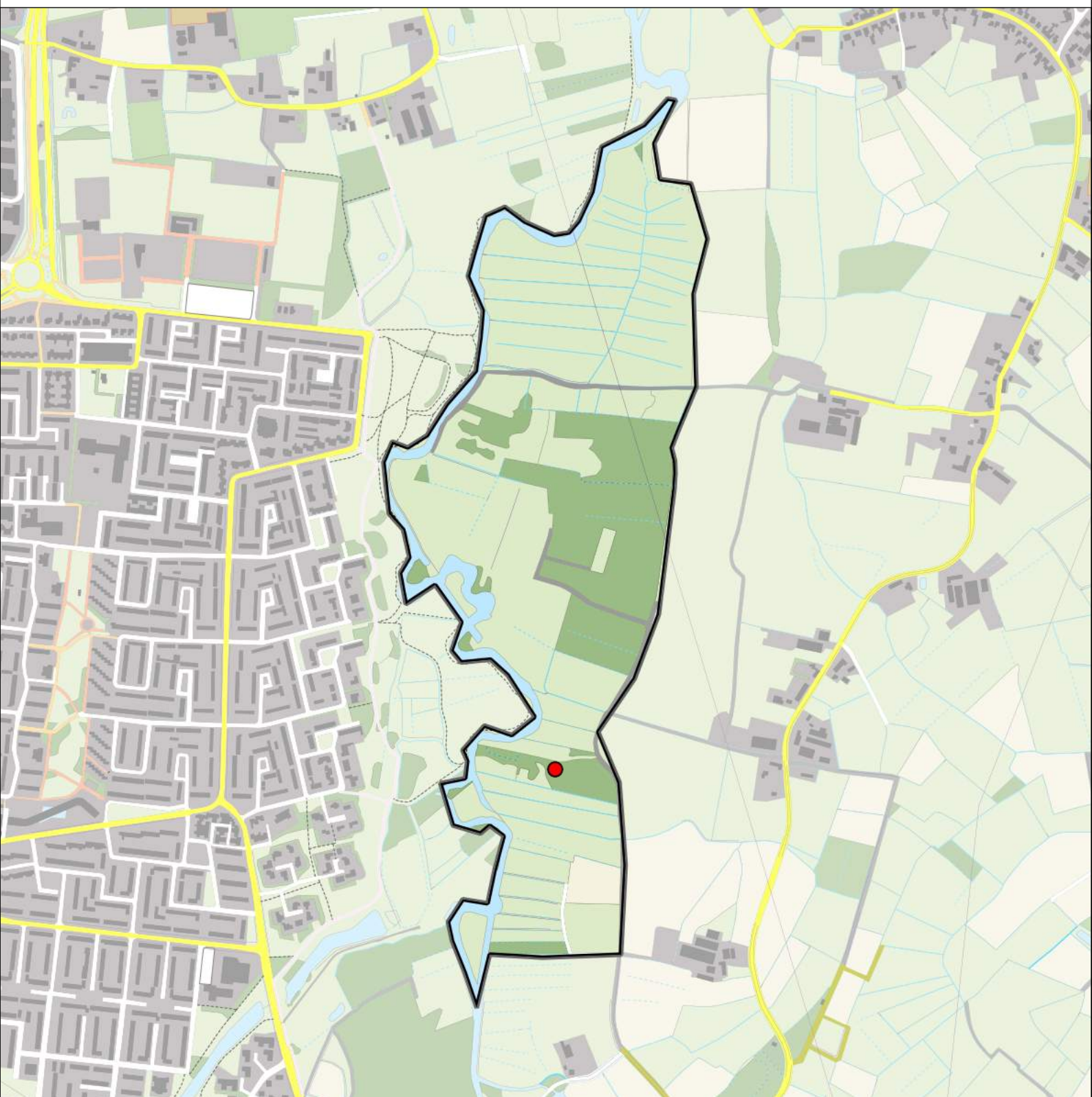
2018



geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen datumg.	
.	.	.	.					3 2	1-2 t/m 15-7 1000
.	X	X	X					2	1-2 t/m 15-7 1000



Boomvalk 1 territorium



Legenda:

-  Telgebied
-  Territorium

Telgebied:

50637 Nuenen, Rietmussen

Periode:

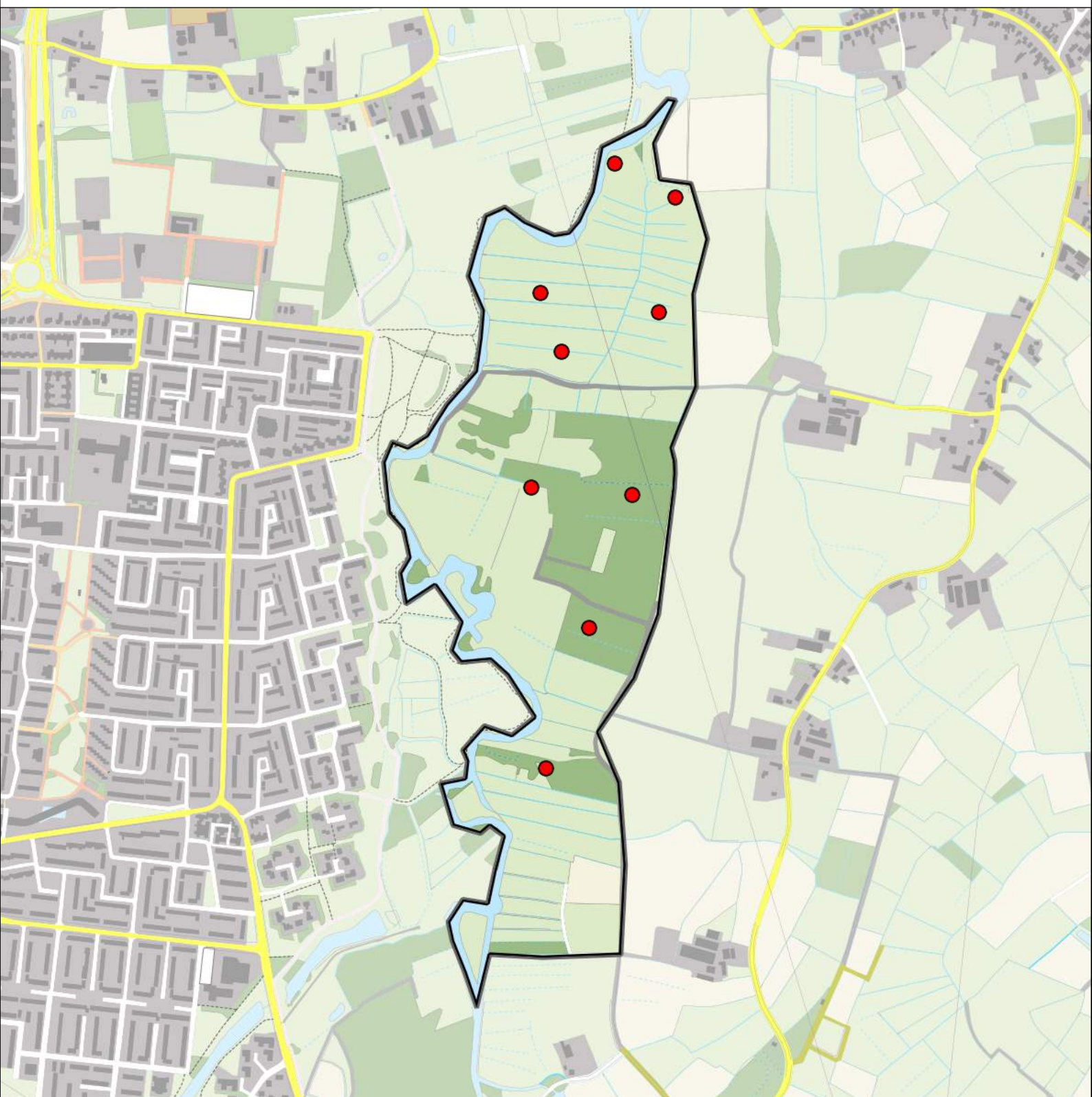
2018



geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen	
X	X	.	X					3	2
.	.	X	.					2	1000



Fazant 9 territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Territorium

Telgebied:

50637 Nuenen, Rietmussen

Periode:

2018



geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen	
man	X	X	X					2	1



Waterral 3territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Territorium

Telgebied:

50637 Nuenen, Rietmussen

Periode:

2018



geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		
.	.	X	X					1	15-4 t/m 10-7	200
X	X	.	.					2	15-4 t/m 10-7	200



Waterhoen 8 territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Territorium

Telgebied:

50637 Nuenen, Rietmussen

Periode:

2018



geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen	
X	X	X	X					1	20-4 t/m 15-6



Meerkoet 11 territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Territorium

Telgebied:

50637 Nuenen, Rietmussen

Periode:

2018



geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		
X	X	X	X					2	1	20-4 t/m 10-6



Scholekster 1 territorium



Legenda:

-  Telgebied
-  Territorium

Telgebied:

50637 Nuenen, Rietmussen

Periode:

2018



geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		
.	X	X	X					2	1	30-4 t/m 10-6



Kievit 1 territorium



Legenda:

-  Telgebied
-  Territorium

Telgebied:

50637 Nuenen, Rietmussen

Periode:

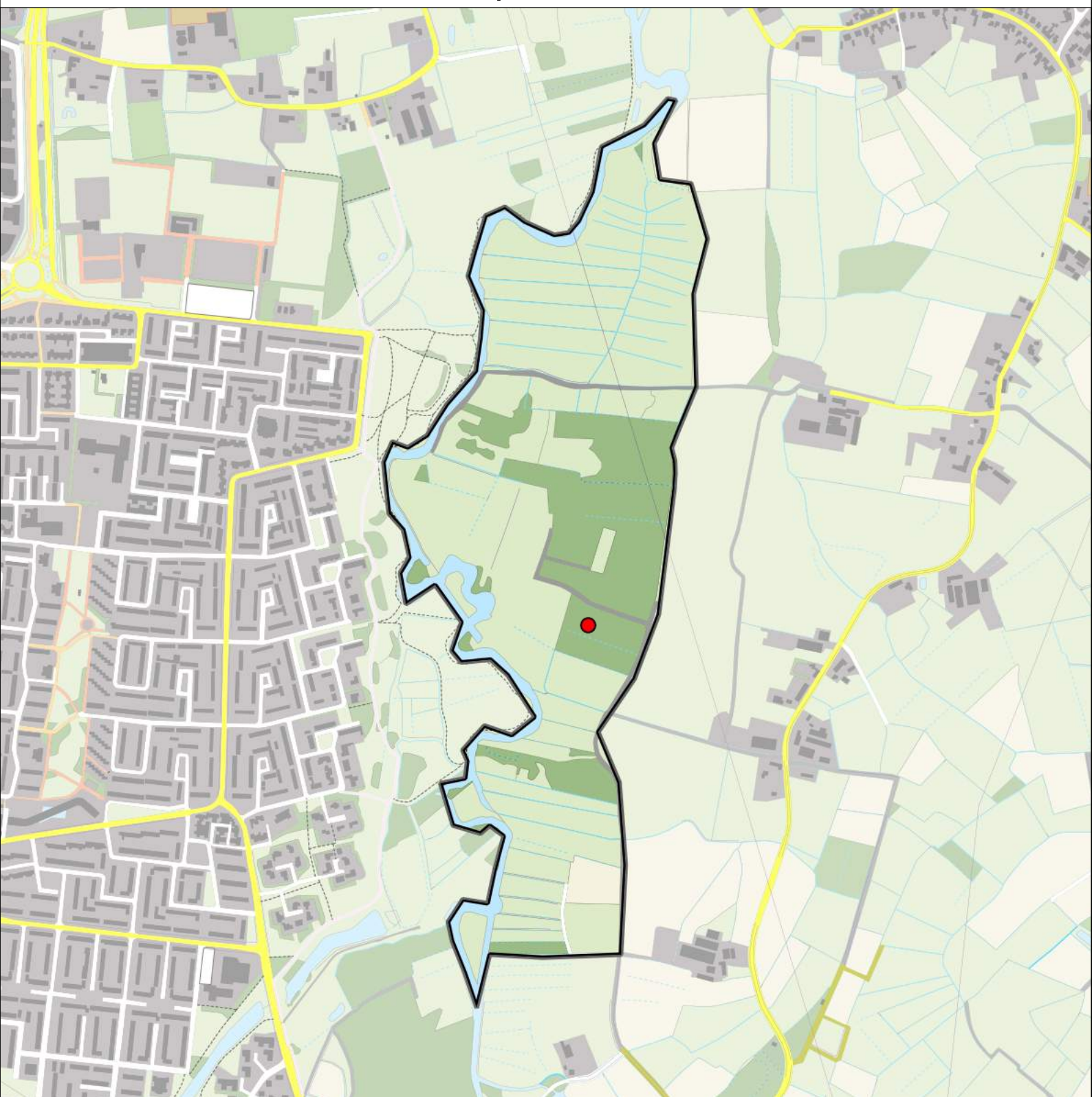
2018



geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen	
man	X	X	X					2	1



Houtsnip 1 territorium



Legenda:

-  Telgebied
 Territorium

Telgebied:

50637 Nuenen, Rietmussen

Periode:

2018

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen	
.	.	X	X					1	15-3 t/m 20-7
X	X	.	.					1	30-4 t/m 20-7



0 0.3 0.6 km



Holenduif 2 territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Territorium

Telgebied:

50637 Nuenen, Rietmussen

Periode:

2018



geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen	
.	X	X	X					1	1-3 t/m 31-7



Houtduif 9territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Territorium

Telgebied:

50637 Nuenen, Rietmussen

Periode:

2018



geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		
.	X	X	X		1-12	13+		1	20-4 t/m 31-7	300



Koekoek 4 territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Territorium

Telgebied:

50637 Nuenen, Rietmussen

Periode:

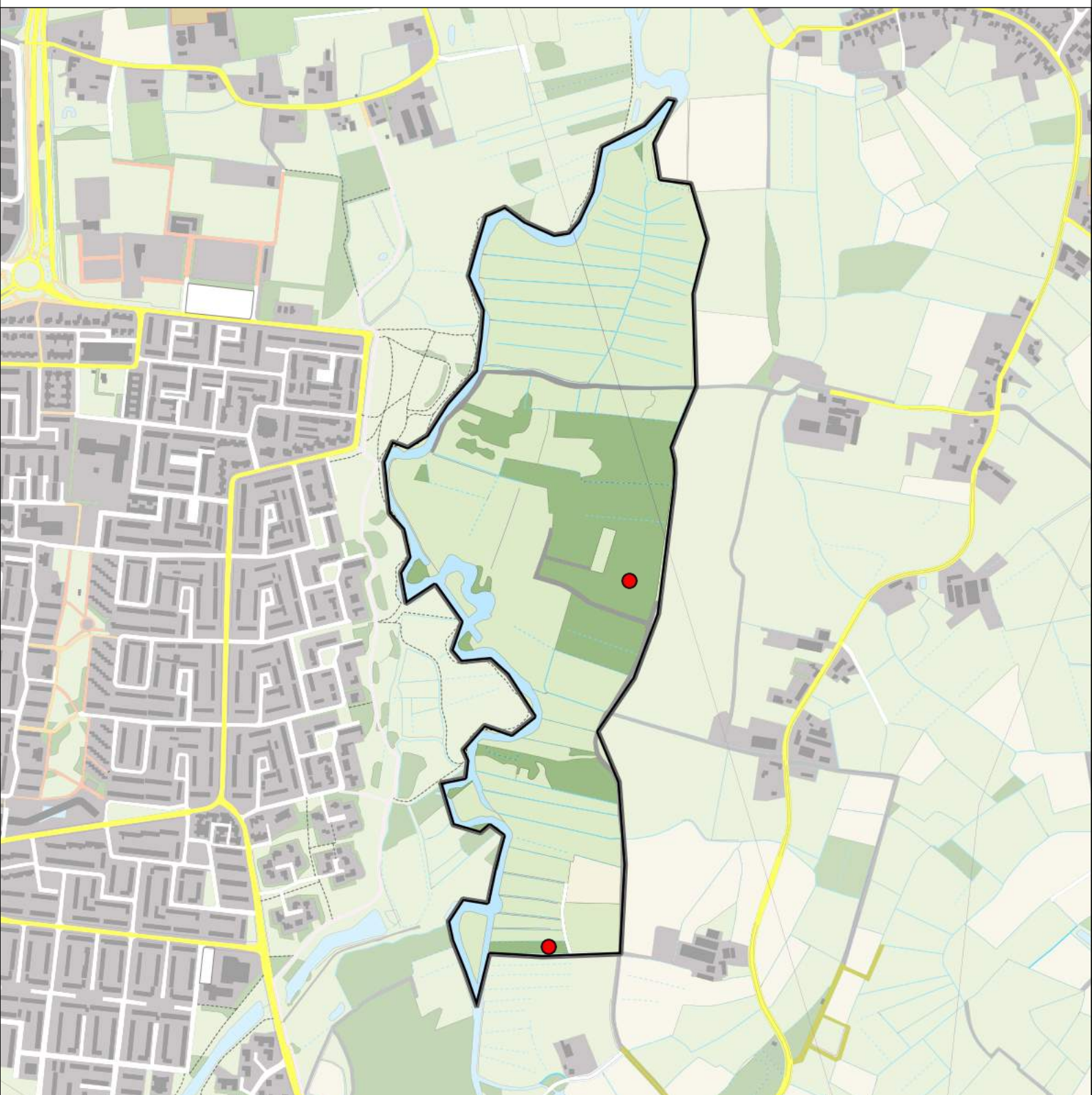
2018



geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		
.	.	X	X	JA	1-6	7-13	14+		1	10-5 t/m 25-6



Bosuil 2 territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Territorium

Telgebied:

50637 Nuenen, Rietmussen

Periode:

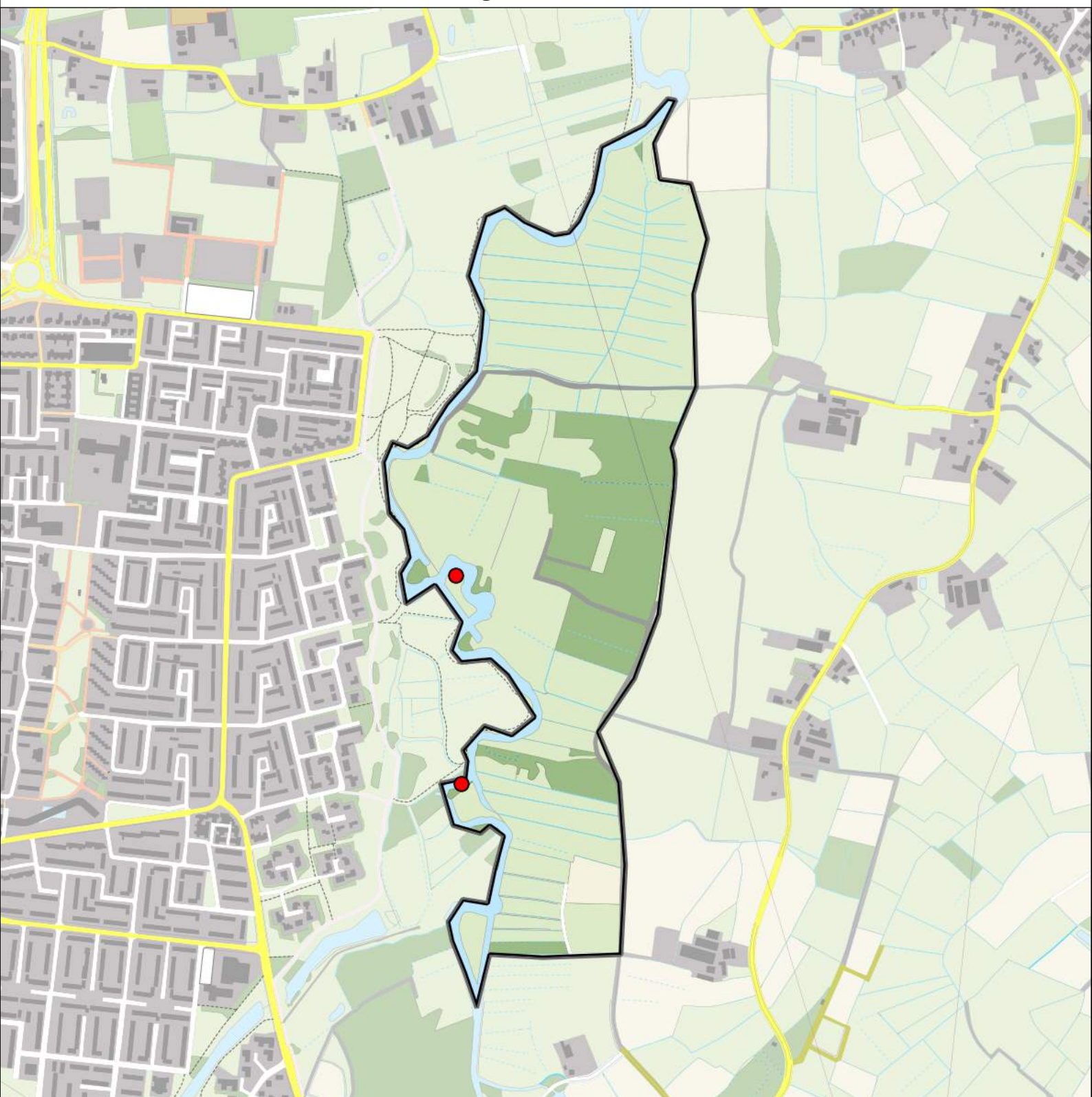
2018



geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen	
X	X	X	X					1	1-1 t/m 10-7



IJsvogel 2 territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Territorium

Telgebied:

50637 Nuenen, Rietmussen

Periode:

2018



geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen	
X	X	.	X					2	20-3 t/m 15-5
.	.	X	.					1	20-3 t/m 15-5



Groene Specht 3 territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Territorium

Telgebied:

50637 Nuenen, Rietmussen

Periode:

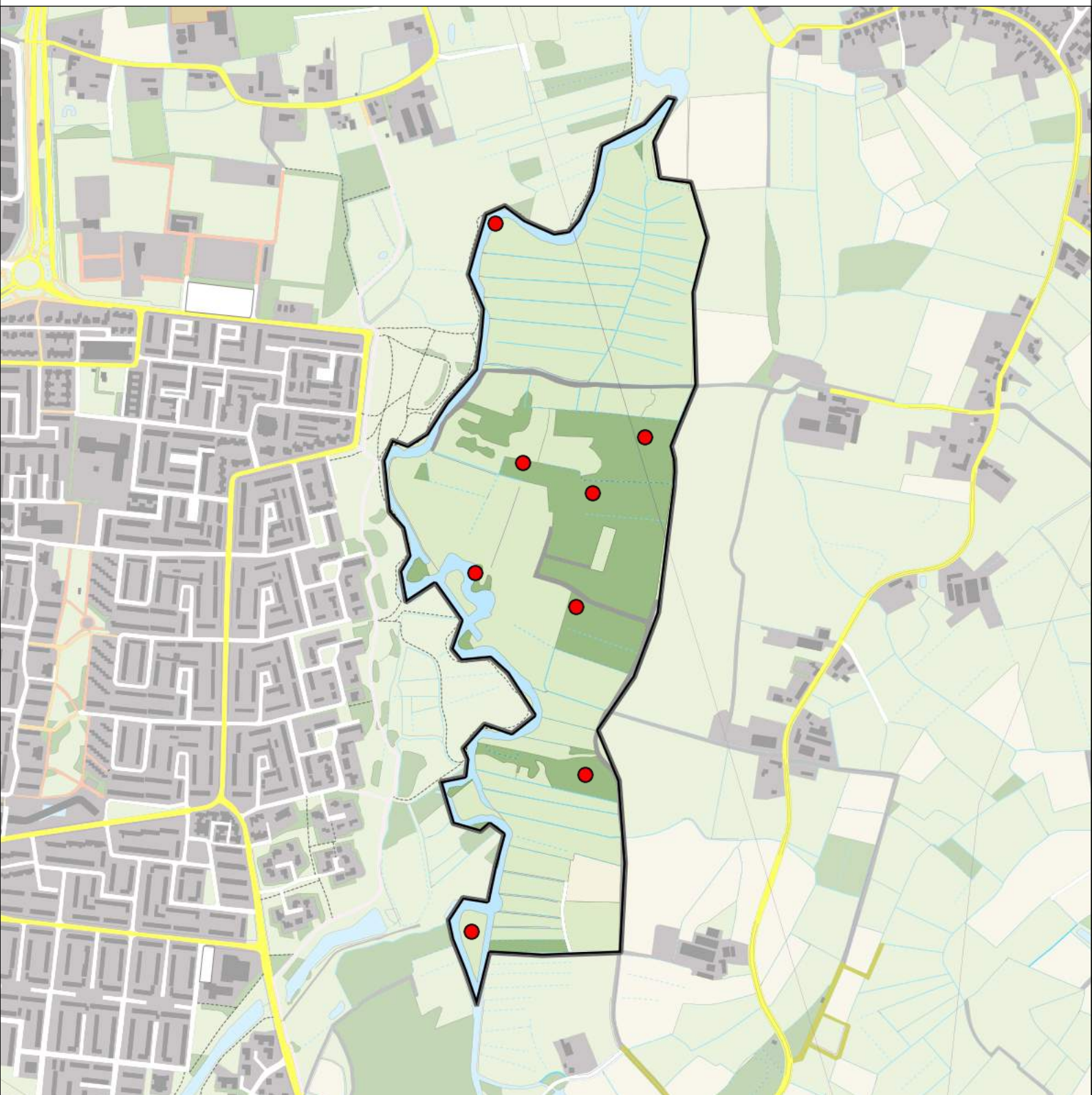
2018



geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		
X	X	X	X		1-12	13+		1	1-3 t/m 31-5	1000



Grote Bonte Specht 8 territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Territorium

Telgebied:

50637 Nuenen, Rietmussen

Periode:

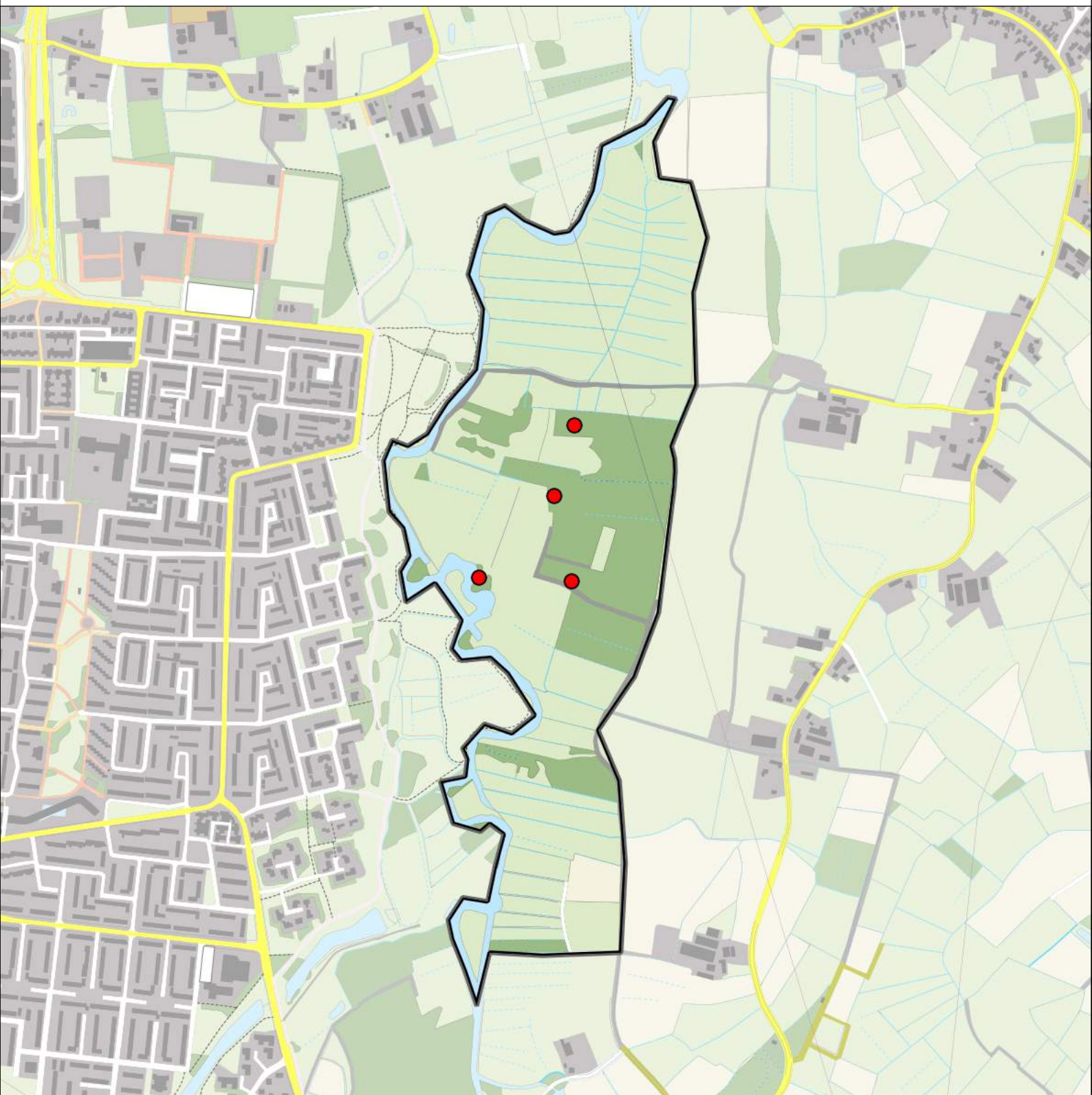
2018



geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen	
.	X	X	X		1-12	13+		1	1-3 t/m 30-6



Kleine Bonte Specht 4 territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Territorium

Telgebied:

50637 Nuenen, Rietmussen

Periode:

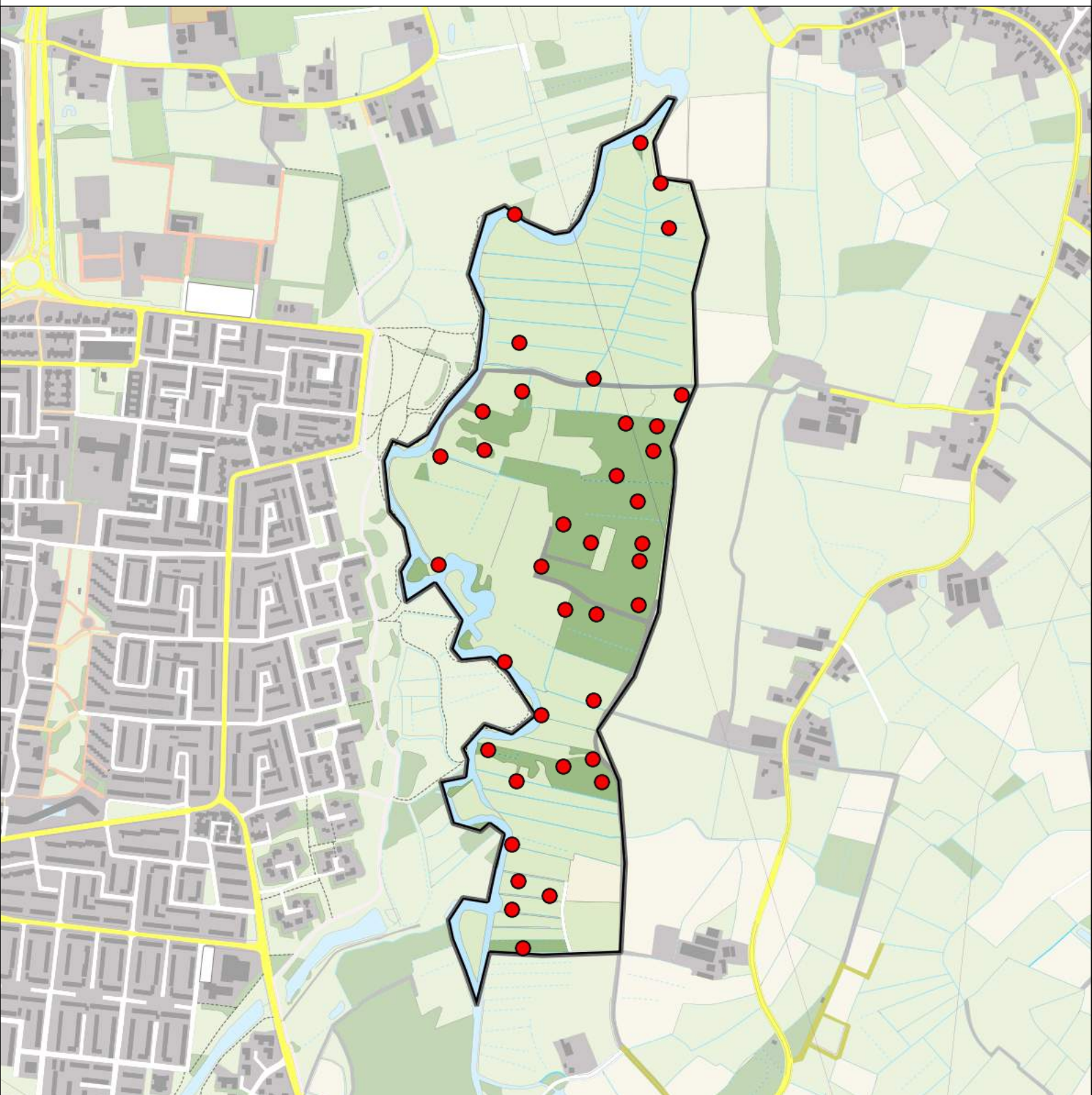
2018



geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen	
X	X	X	X					1	1-2 t/m 20-6



Winterkoning 38 territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Territorium

Telgebied:

50637 Nuenen, Rietmussen

Periode:

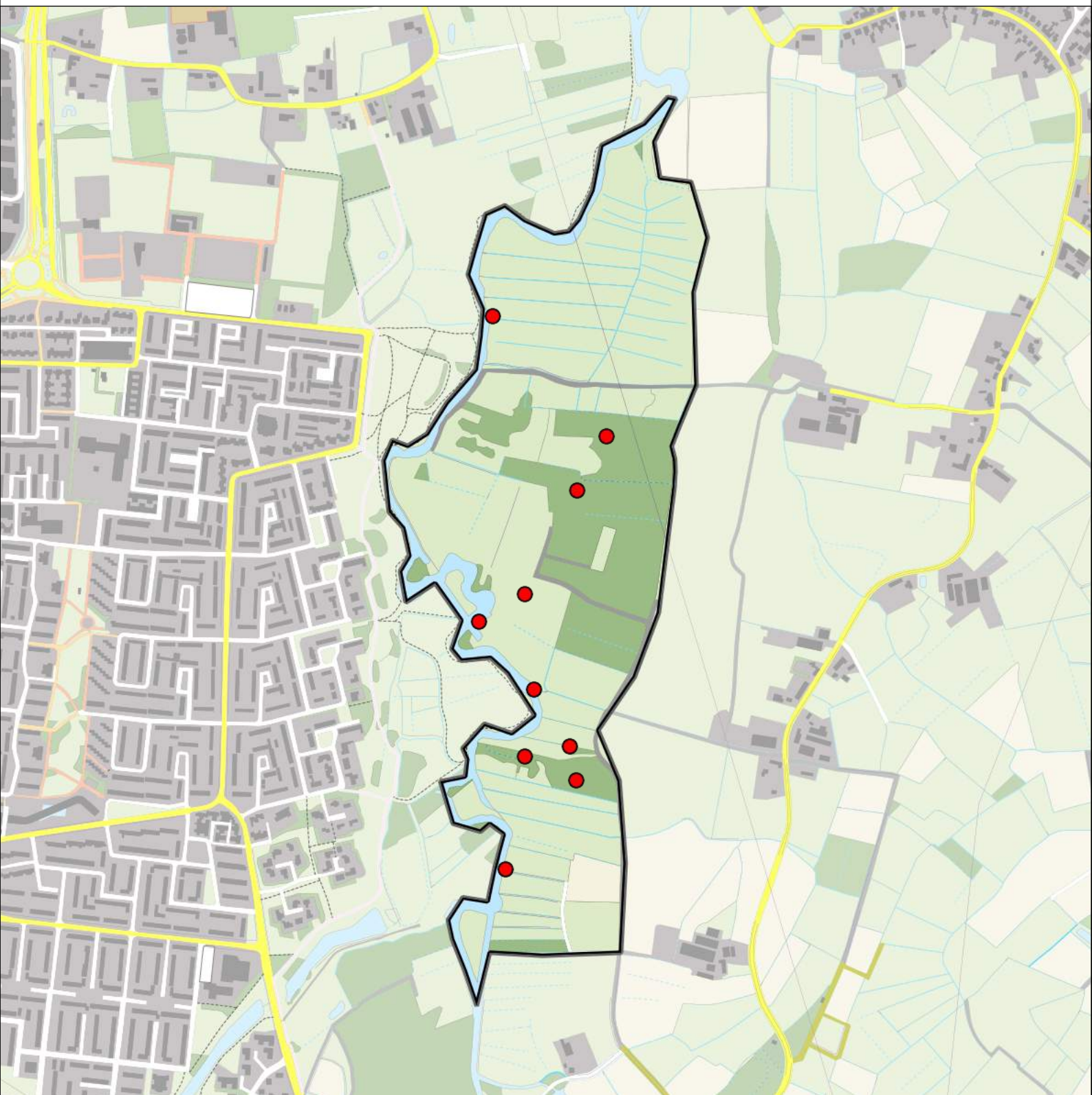
2018



geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		
.	.	X	X		1-6	7-9	10+		1	1-2 t/m 20-7



Heggenmus 10 territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Territorium

Telgebied:

50637 Nuenen, Rietmussen

Periode:

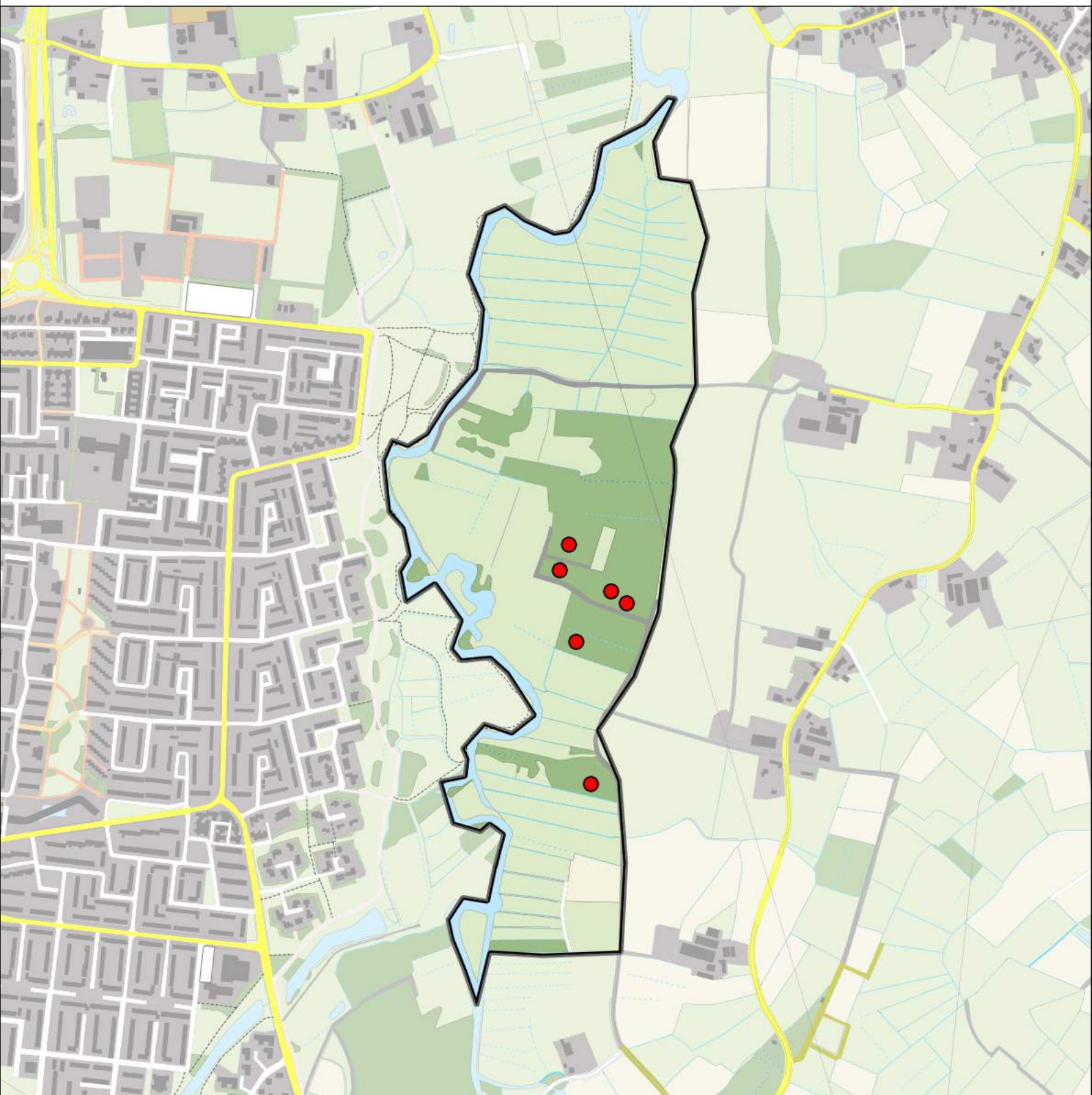
2018



geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen	
.	.	X	X		1-12	13+		1	10-3 t/m 10-7



Roodborst 6 territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Territorium

Telgebied:

50637 Nuenen, Rietmussen

Periode:

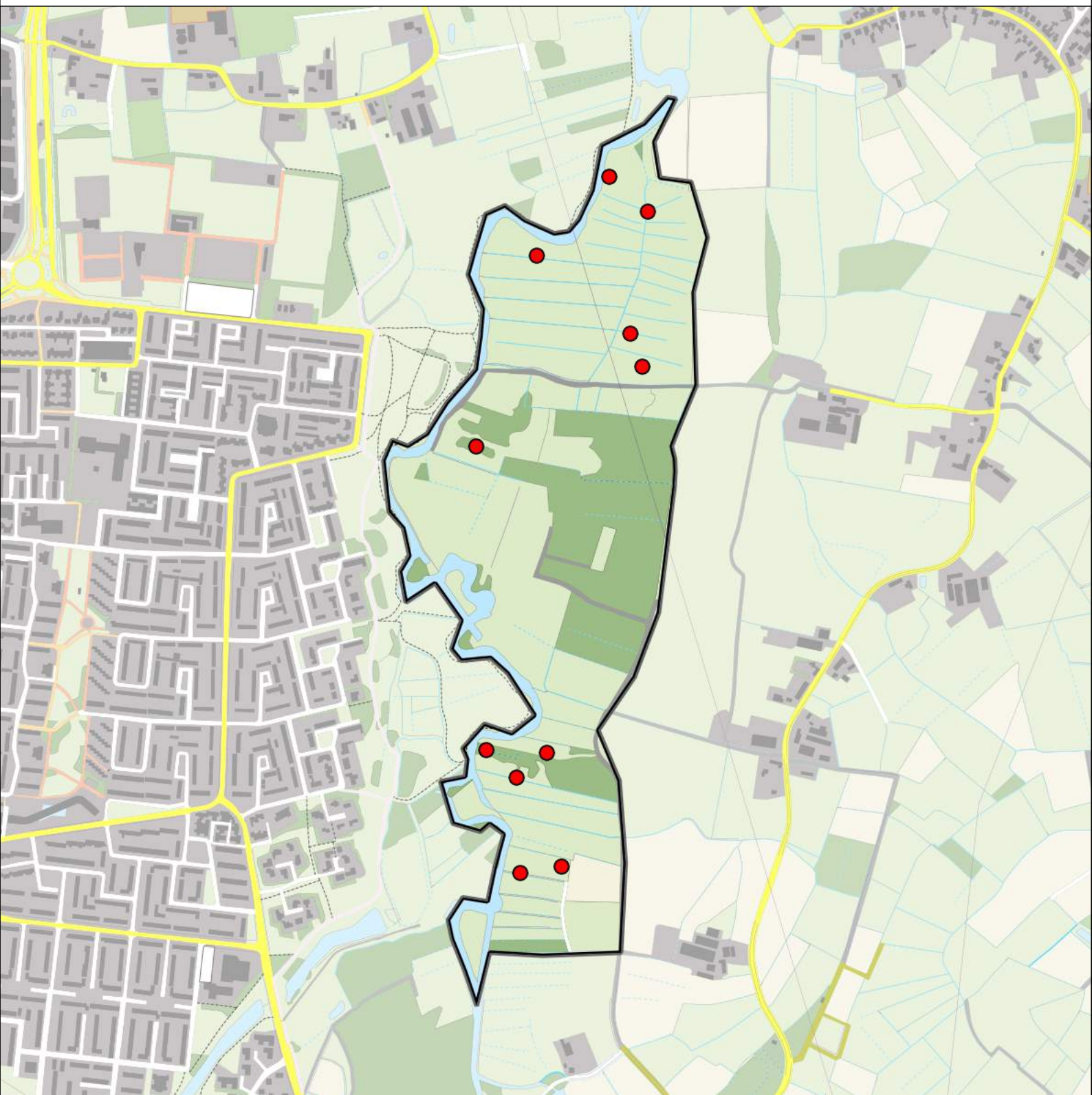
2018



geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		
.	.	X	X		1-9	10-13	14+		1	30-4 t/m 30-6



Blauwborst 11 territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Territorium

Telgebied:

50637 Nuenen, Rietmussen

Periode:

2018



geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		
.	.	X	X	JA	1-6	7-10	11+		1	1-4 t/m 15-7
										200



Roodborsttapuit 4 territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Territorium

Telgebied:

50637 Nuenen, Rietmussen

Periode:

2018



geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen	
.	.	X	X	JA	1-6	7-11	12+	1	15-3 t/m 1-7
X	X	.	.	JA	1-6	7-11	12+	2	5-4 t/m 1-7



Merel 19 territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Territorium

Telgebied:

50637 Nuenen, Rietmussen

Periode:

2018



geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen	
.	.	X	X		1-15	16+		1	1-3 t/m 15-7



Zanglijster 7 territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Territorium

Telgebied:

50637 Nuenen, Rietmussen

Periode:

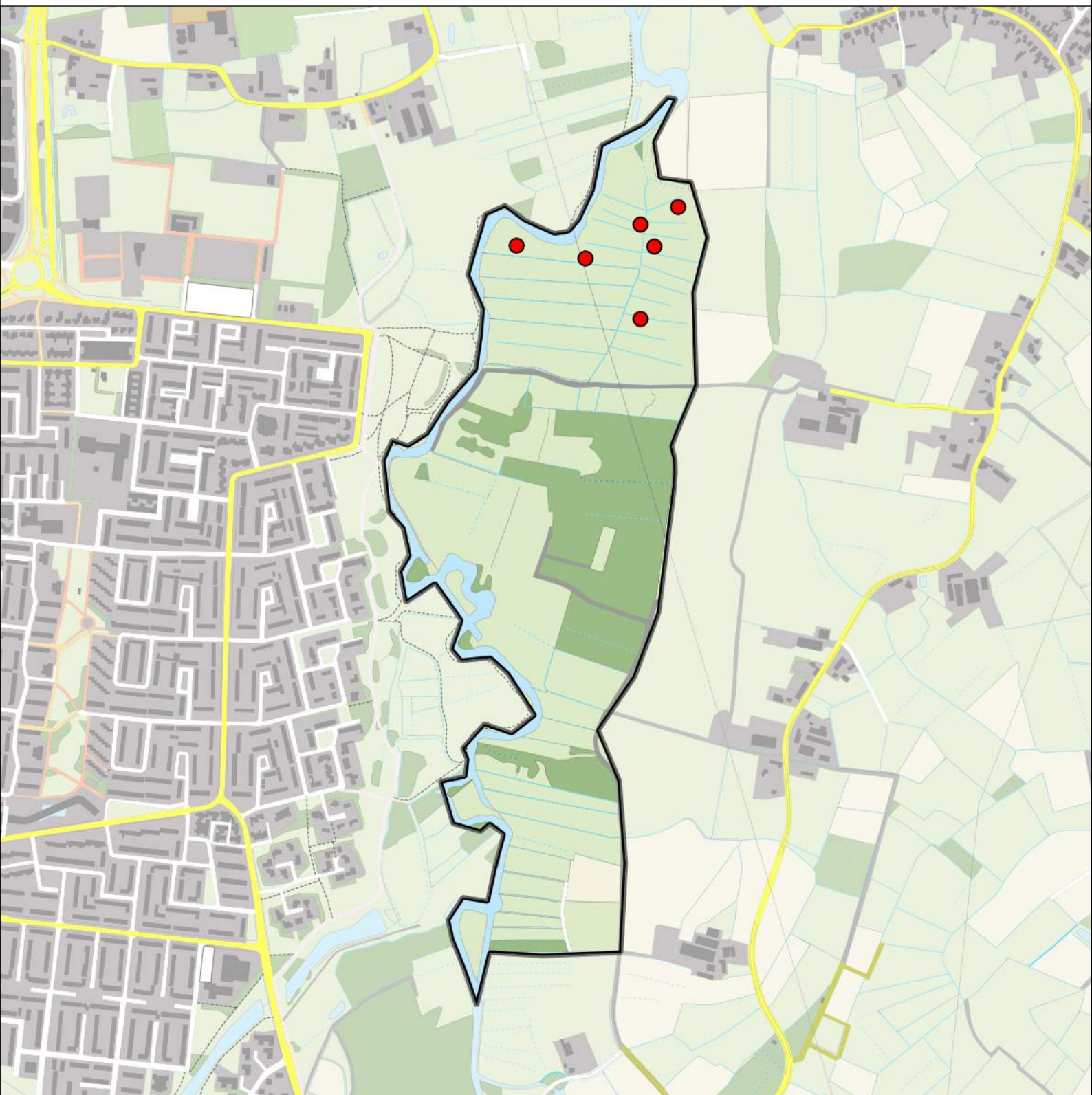
2018



geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen	
.	.	X	X		1-12	13+		1	20-4 t/m 30-6



Sprinkhaanzanger 6 territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Territorium

Telgebied:

50637 Nuenen, Rietmussen

Periode:

2018



geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen	
.	.	X	X	JA	1-9	10-13	14+	1	200



Snor 1 territorium



Legenda:

-  Telgebied
-  Territorium

Telgebied:

50637 Nuenen, Rietmussen

Periode:

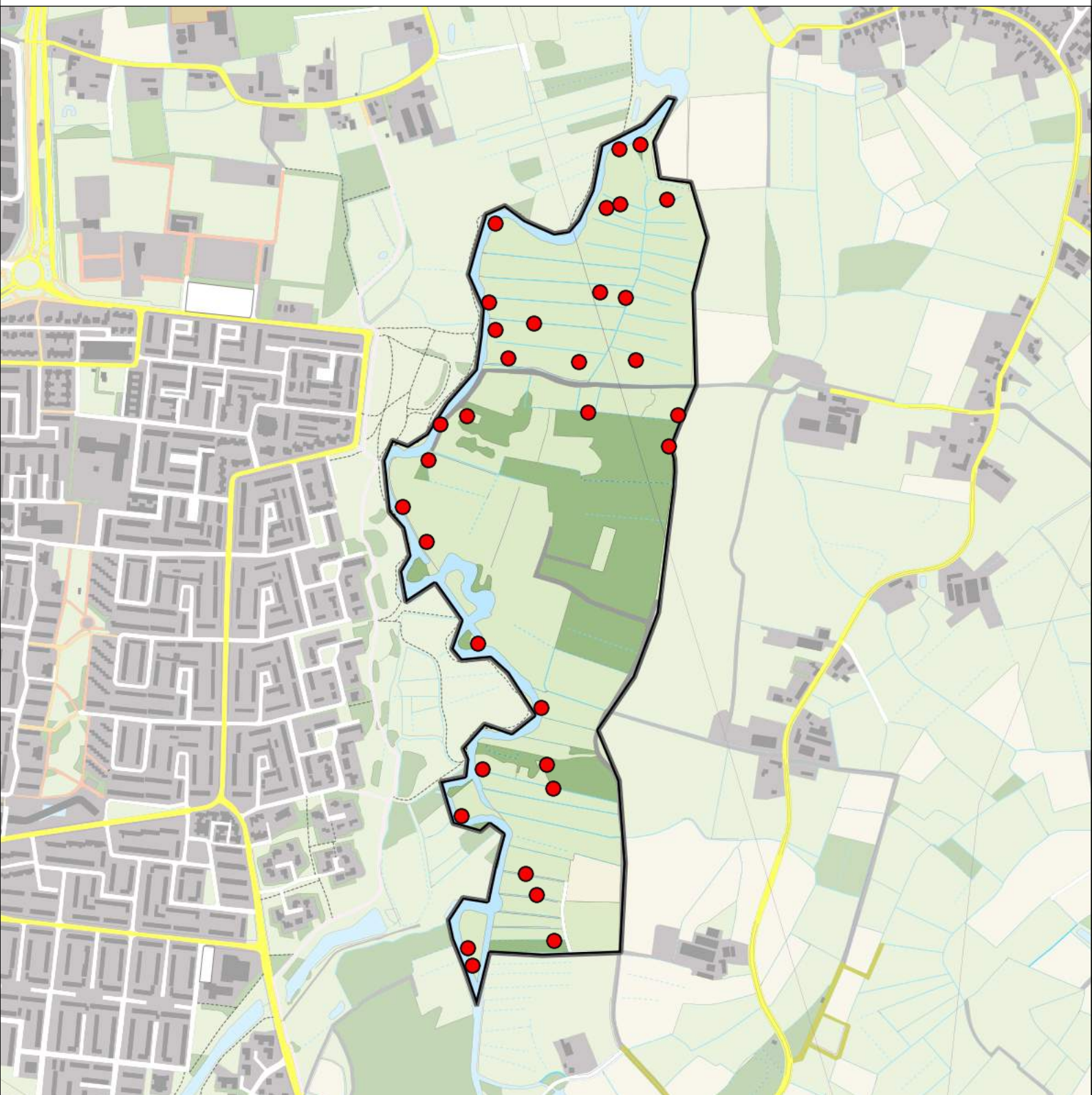
2018



geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		
.	.	X	X	JA	1-6	7-13	15+		1	25-4 t/m 10-7



Bosrietzanger 33 territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Territorium

Telgebied:

50637 Nuenen, Rietmussen

Periode:

2018



geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		
.	.	X	X	JA	1-6	7-10	11+		1	10-5 t/m 20-7
										100



Kleine Karekiet 39 territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Territorium

Telgebied:

50637 Nuenen, Rietmussen

Periode:

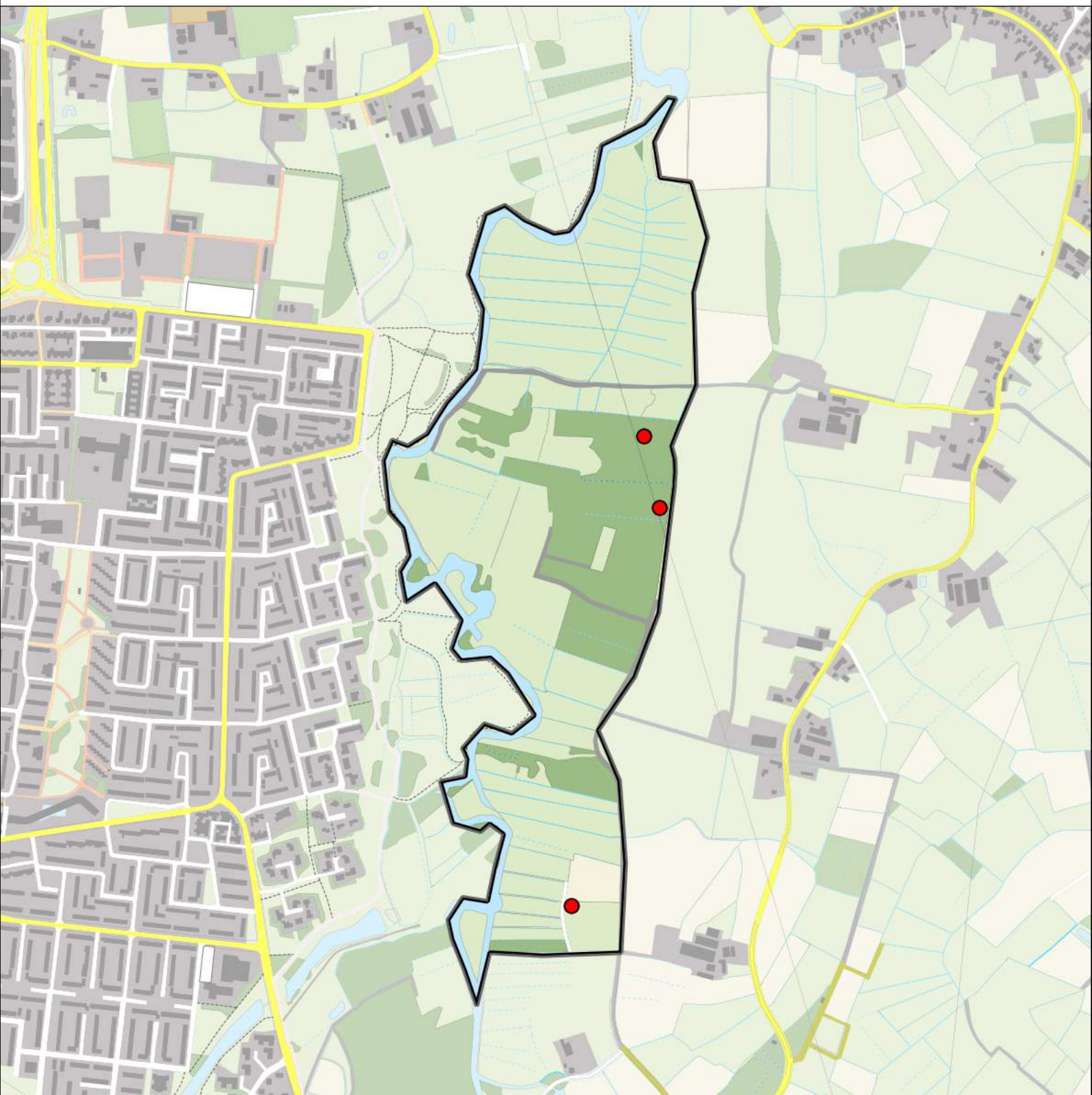
2018



geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		
.	.	X	X	JA	1-9	10-13	14+		1	5-5 t/m 10-7



Spotvogel 3 territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Territorium

Telgebied:

50637 Nuenen, Rietmussen

Periode:

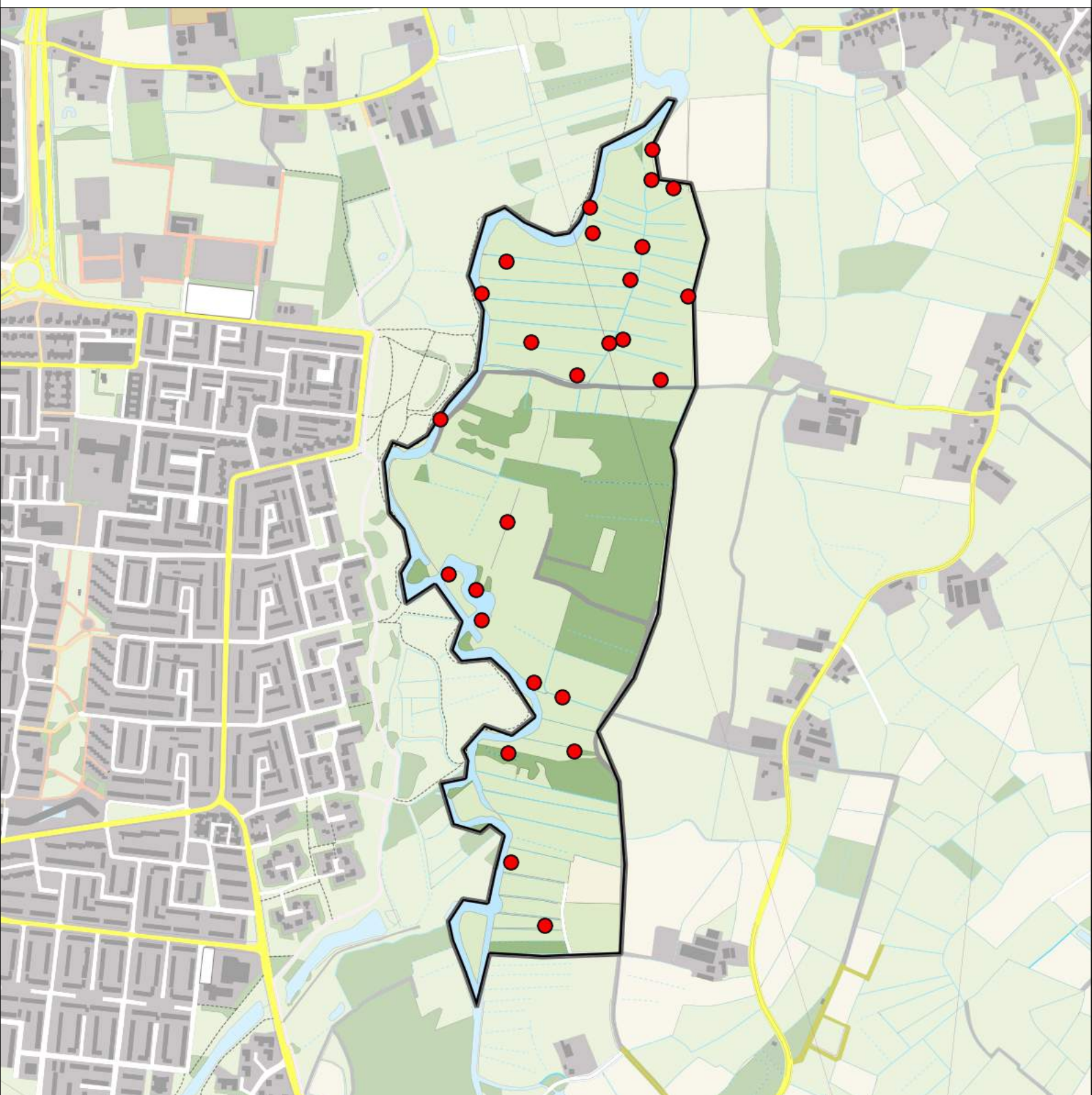
2018



geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen	
.	.	X	X	JA	1-6	7-10	11+	1	10-5 t/m 15-7



Grasmus 26 territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Territorium

Telgebied:

50637 Nuenen, Rietmussen

Periode:

2018



geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen	
.	.	X	X	JA	1-6	7-10	11+	1	25-4 t/m 10-7



Tuinfluiter 16 territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Territorium

Telgebied:

50637 Nuenen, Rietmussen

Periode:

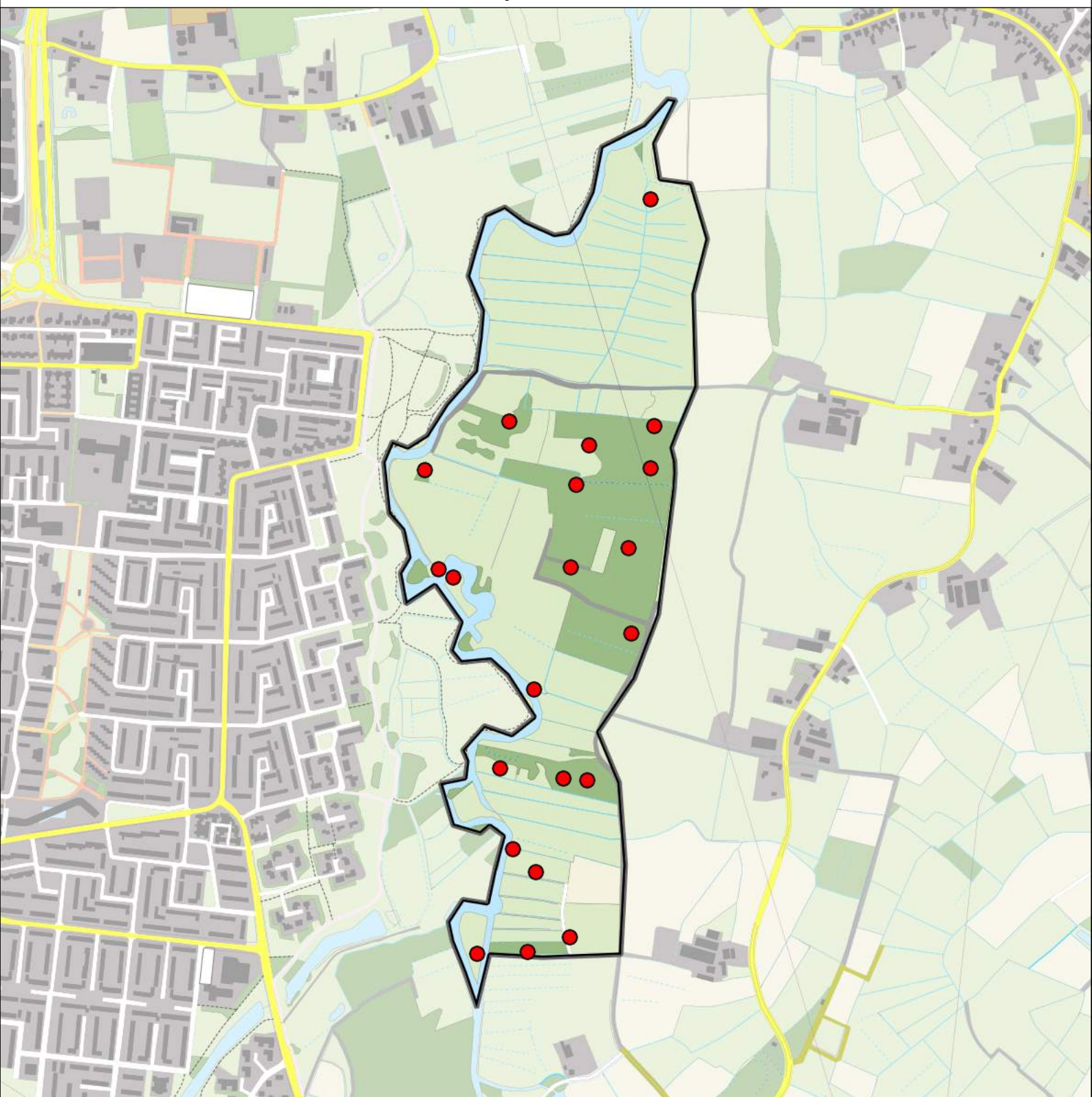
2018



geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen	
.	.	X	X	JA	1-6	7-10	11+	1	30-4 t/m 20-7



Zwartkop 21 territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Territorium

Telgebied:

50637 Nuenen, Rietmussen

Periode:

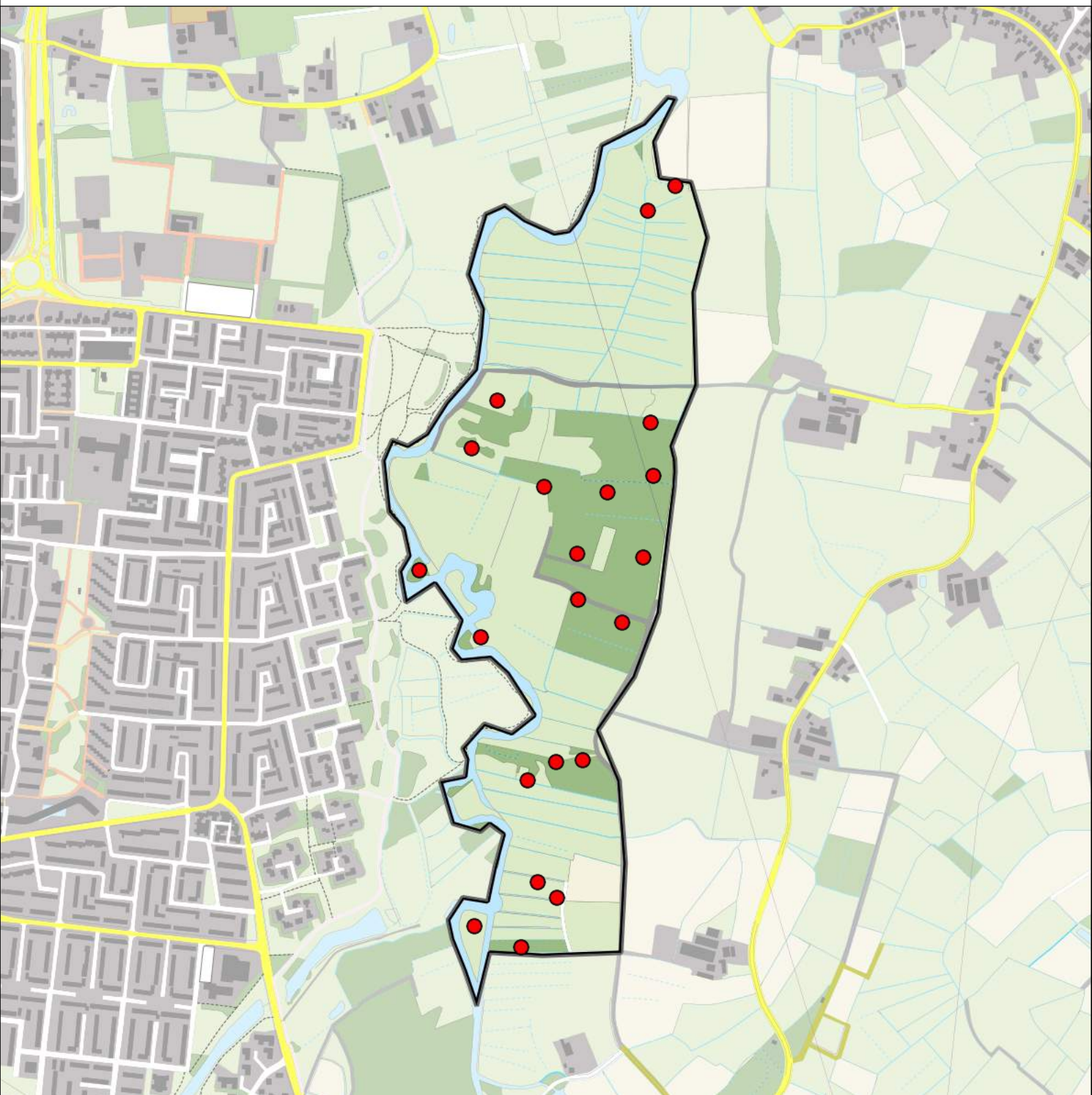
2018



geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen	
.	.	X	X	JA	1-6	7-10	11+	1	15-4 t/m 20-7



Tjiftjaf 21territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Territorium

Telgebied:

50637 Nuenen, Rietmussen

Periode:

2018



geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen	
.	.	X	X	JA	1-6	7-10	11+	1	10-4 t/m 20-7



Fitis 1 territorium



Legenda:

-  Telgebied
-  Territorium

Telgebied:

50637 Nuenen, Rietmussen

Periode:

2018



geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen	
.	.	X	X	JA	1-6	7-10	11+	1	15-4 t/m 30-6



Staartmees 3 territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Territorium

Telgebied:

50637 Nuenen, Rietmussen

Periode:

2018



geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen	
.	X	X	X					1	1-3 t/m 31-5



Matkop 2 territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Territorium

Telgebied:

50637 Nuenen, Rietmussen

Periode:

2018



geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen	
.	.	X	X		1-12	13+		1	1-2 t/m 30-6



Pimpelmees 8 territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Territorium

Telgebied:

50637 Nuenen, Rietmussen

Periode:

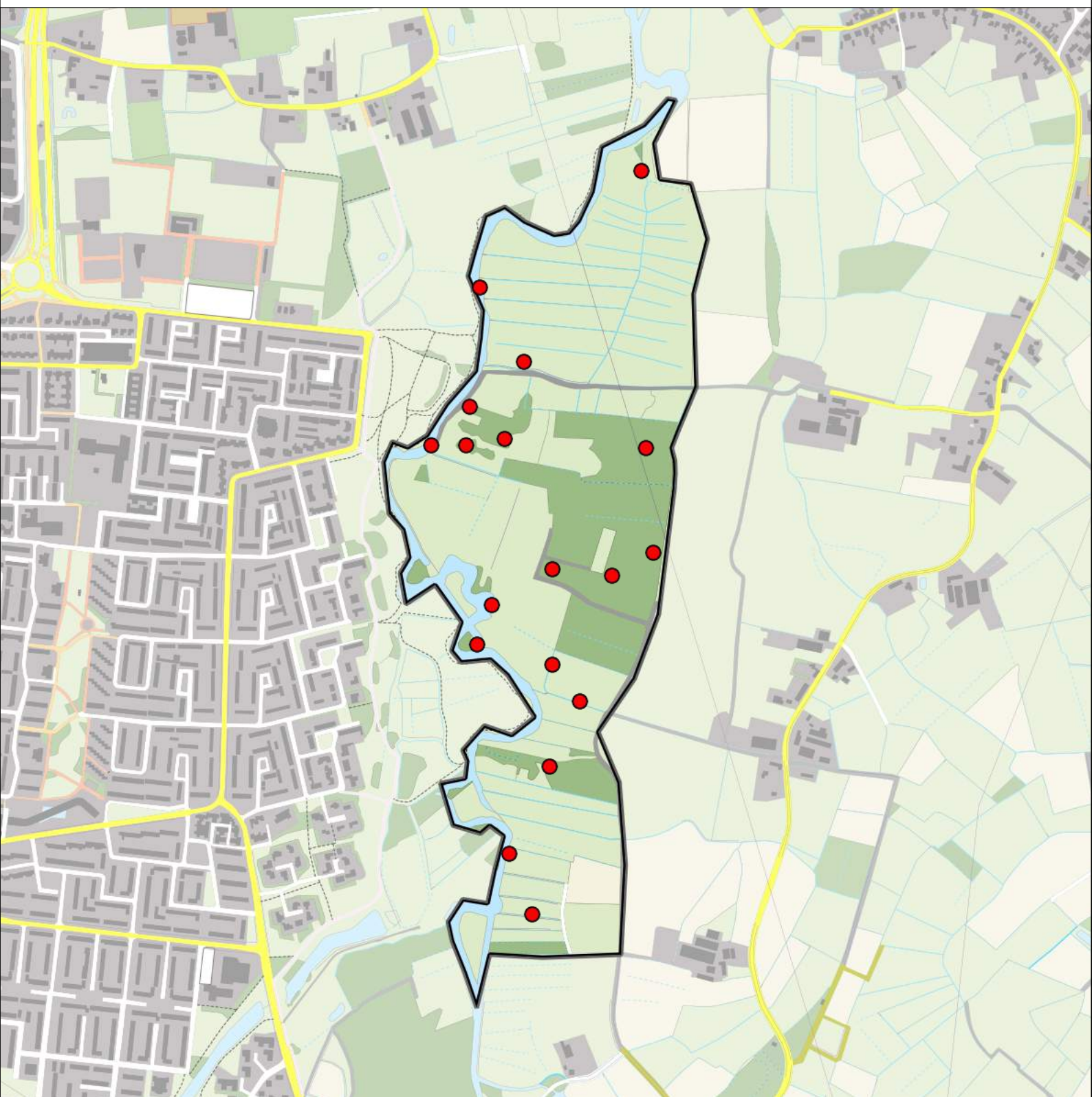
2018



geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		
.	X	X	X		1-12	13+		1	15-3 t/m 30-6	300



Koolmees 18 territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Territorium

Telgebied:

50637 Nuenen, Rietmussen

Periode:

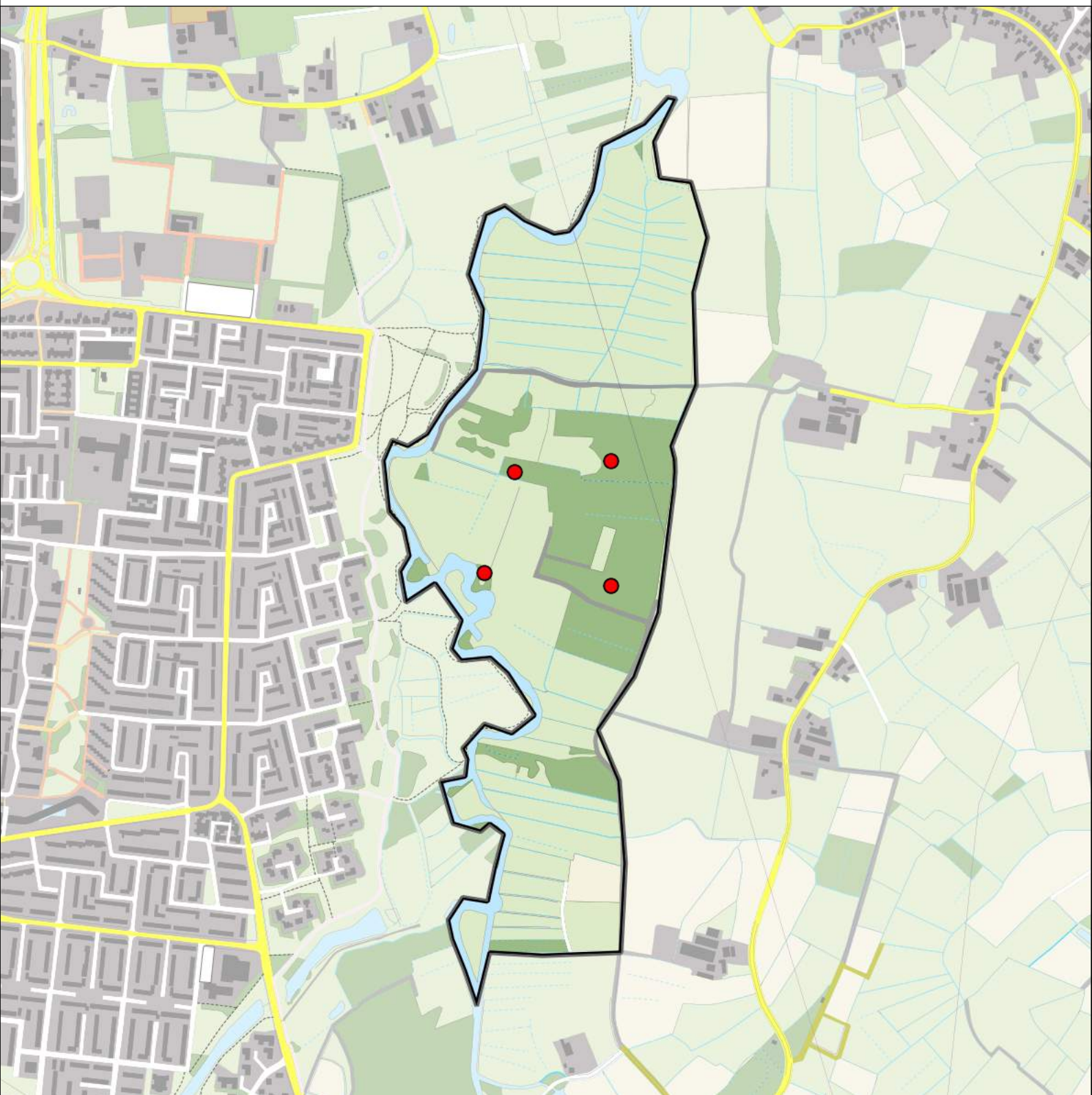
2018



geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen	
.	X	X	X		1-9	10-13	14+	1	15-3 t/m 30-6



Boomklever 4 territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Territorium

Telgebied:

50637 Nuenen, Rietmussen

Periode:

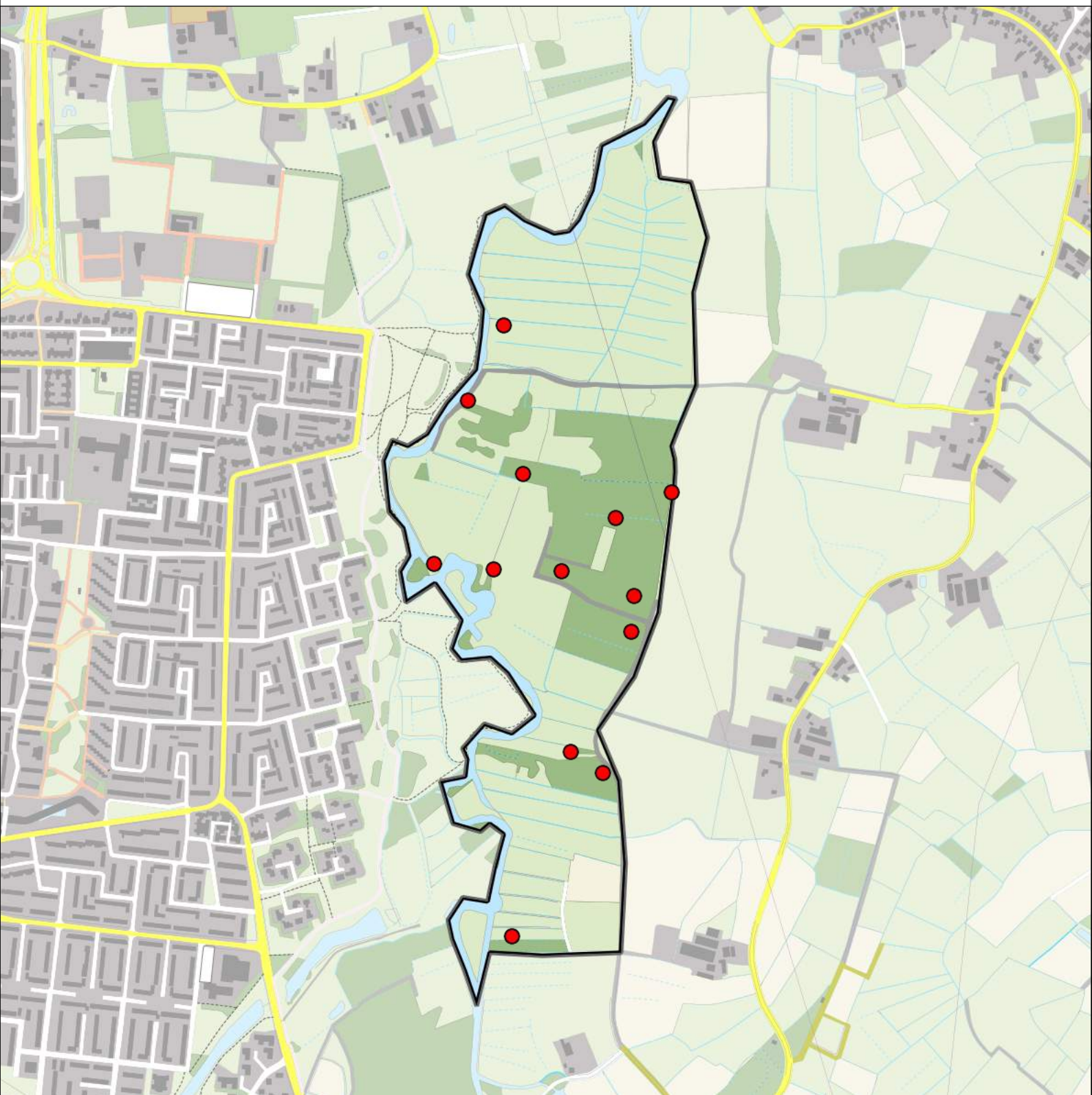
2018



geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen	
.	X	X	X		1-6	7-10	11+	1	15-2 t/m 31-5



Boomkruiper 13 territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Territorium

Telgebied:

50637 Nuenen, Rietmussen

Periode:

2018



geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen	
.	.	X	X		1-9	10-13	14+	1	1-2 t/m 20-6



Gaai 2 territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Territorium

Telgebied:

50637 Nuenen, Rietmussen

Periode:

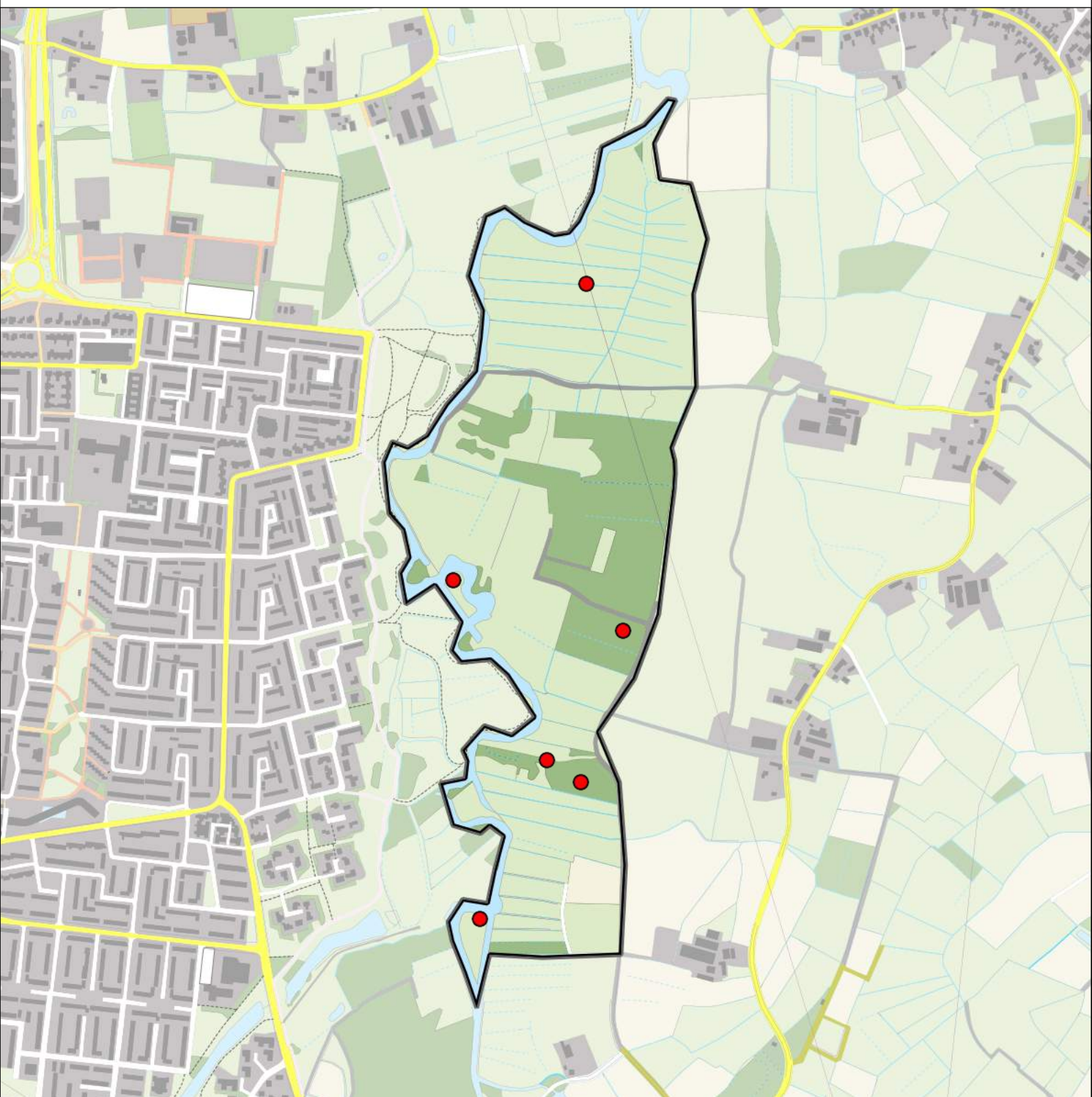
2018



geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen	
X	X	X	X					2	1-4 t/m 10-7



Zwarte Kraai 6 territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Territorium

Telgebied:

50637 Nuenen, Rietmussen

Periode:

2018



geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen	
.	X	X	X					2	1-3 t/m 30-6



Spreeuw 24 territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Territorium

Telgebied:

50637 Nuenen, Rietmussen

Periode:

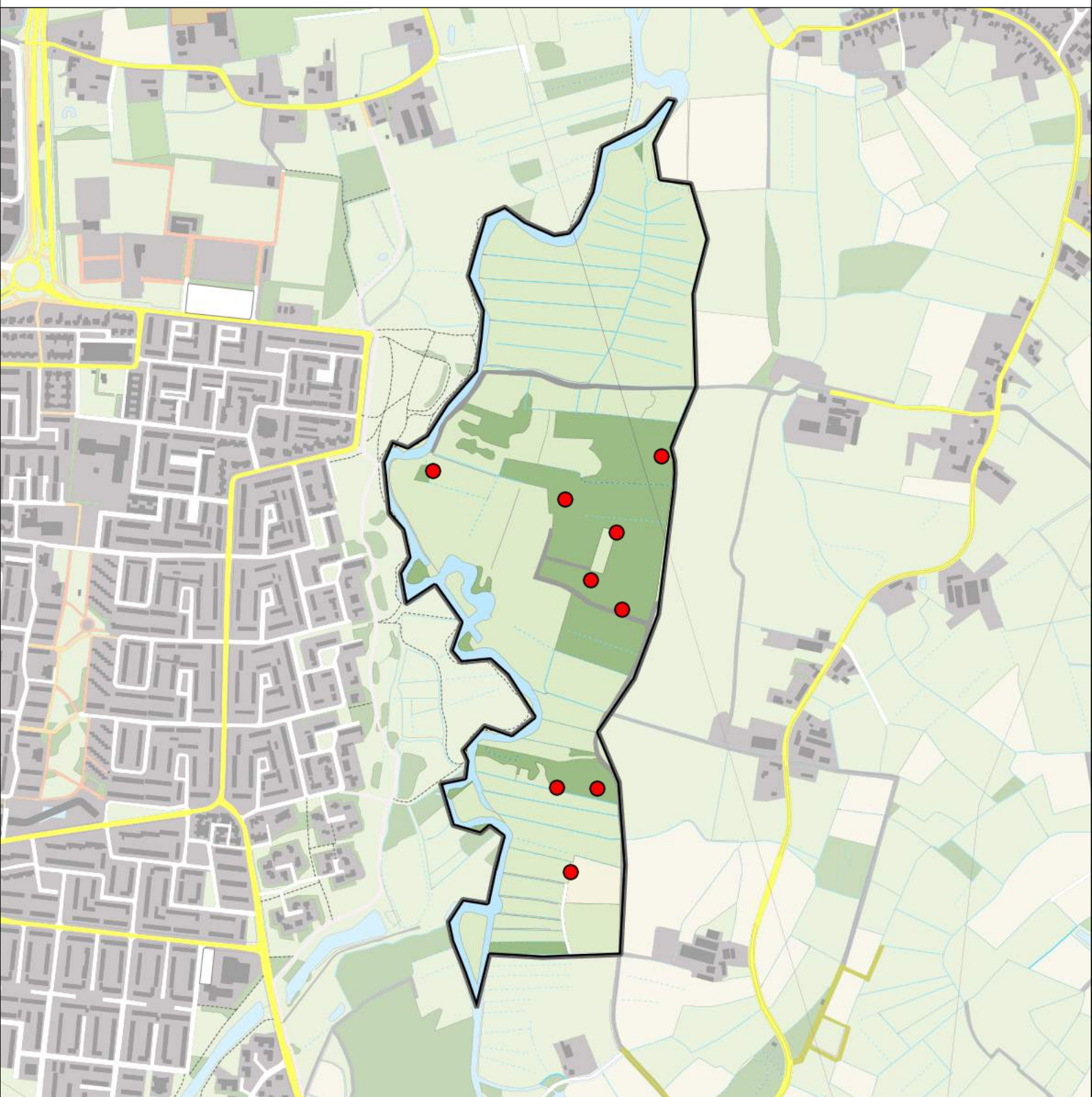
2018



geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen	
.	X	X	X					2	1



Vink 9 territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Territorium

Telgebied:

50637 Nuenen, Rietmussen

Periode:

2018



geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		datumgrens	fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen		
.	.	X	X		1-9	10-16	17+		1	20-4 t/m 20-7



Groenling 1 territorium



Legenda:

-  Telgebied
-  Territorium

Telgebied:

50637 Nuenen, Rietmussen

Periode:

2018



geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen	
.	X	X	X					1	15-4 t/m 20-6



Putter 3 territoria



Legenda:

-  Telgebied
-  Territorium

Telgebied:

50637 Nuenen, Rietmussen

Periode:

2018

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen	
.	.	X	X					1	1-4 t/m 15-7
X	X	.	.					1	10-5 t/m 15-7



0 0.3 0.6 km



Rietgors 13 territoria



Legenda:

-  Telgebied
 Territorium

Telgebied:

50637 Nuenen, Rietmussen

Periode:

2018



geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal binnen		fusie-afstand
adult	paar	territorial	nest	migrant	1	2	3	seizoen	
.	X	X	X		1-6	7-13	14+	1	15-4 t/m 30-6

